

અધ્યાત્મ ગરવાવઢી,

મુમુક્ષુ જીવોને માટે.

રચનાર.

મોહનલાલ દલપતરામ ડાહ્યાભાઈ કવિશ્વર.

વહવાણ શહેર.

દોહરા.

સારું કંઈ દિલથી તજી, તજી ઉરથી જ્યેષ્ઠકાર;
મિથ્યા મમતા મોહ તજી, કર તું આત્મ વિચાર.

હયા સમાનું દાન નથી, તૃષ્ણા મહા મેરાણ;
નીતિ સમાન ધર્મ નથી, જો મનમોહન જાણ.

ધરમાં ઉતરી ઘડિ ઘડી, જો નિજ શુદ્ધ સ્વરૂપ;
મન ઇન્દ્રિયો વશ કરી, થા જૂપલિનો જૂપ.

પ્રકાશક કવિ મચ્છુરના પુત્ર

અંબાલાલ તથા કાન્તિલાલ મો. દ. કવિ.

મુ. વહવાણ મધ્ય.

આવૃત્તિ ૧ લી.

પ્રત ૧૦૦૦

સંવત ૧૯૭૬

સને ૧૯૨૦.

મૂલ્ય રૂ. ૦-૬-૦

૮૮૩૫

આ પુસ્તક શ્રી સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયના શ્રી અમદાવાદી નરનારાયણ દેવની ગાદીના આચાર્ય શ્રી વાસુદેવ પ્રમાદજી મહારાજે પોતાના સંપ્રદાયના તમામ સત્સંગી હરિજનો માટે તથા મોક્ષમંડળના અધિકારીજીએ પોતાના મોક્ષમંડળ માટે તથા જૈન મુનિ મહારાજ નાગજી સ્વામીએ પોતાના જૈનો માટે પસંદ કરી મંજૂર કર્યું છે.

પ્રથમના બે ફરમા વઢવાણમાં જશવંતસિંહજી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં શા. જમજીવન લક્ષ્મણાઈએ તથા બાકીનો ભાગ અમદાવાદમાં પીરમશા રોડ ઉપર આવેલા પોતાના ધી નિર્મળ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં લક્ષ્મણાઈ ઇશ્વરલાલ ત્રિવેદીએ છાપ્યો.

સંવત ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા એકદ પ્રમાણે રજીષ્ટર કરાવી રચનારે સર્વ હક પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે.

(આ પુસ્તક શહેર વઢવાણમાં રચનાર પાસેથી મળી શકશે.)

ડૉ. લાખુ પોળ શ્રાવકના નહાના દેસ પાસે.

સુચના.

આ પુસ્તકમાં અંતર્ધ્રુવે પછાડે મહુમ બાઈ જહાંગીરજીની છત્રીને મથાળેના દોડરામાં “મુકી અંતિયાગ” છે ત્યાં “ગયો કનૈયાલાલ” એમ વાંચનારે સુધારી વાંચવું. કર્તા.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૮૩૧ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ રૂદ્રાચલ ગરુડાચલ

વિષય ૩-૪

વિધાપાઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

આગળ આપણામાં અંદીણુ ખામ બહુ બંધાણી થતા ત્યારે તેનો સુધારો થવા અમારા મહુમ પિતાએ તેના અવગુણની ખાસ ગરબાવણી રચી. છોકરીયોને ખાસ લોકો ભણાવતા ન હતા એટલે કન્યા કેળવણી વધારવાને પણ તેમાં લખ્યું ને શ્લોક પામ્યા. ત્યાર પછી રા. રા. નવલરામભાઈ, રા. રા. ઘેલાભાઈ તુસિંહદાસ વગેરે થયા ને સ્ત્રી મનોરંજક ગરબાવણી, બાળલગ્ન નિષેધક ગરબાવણી વગેરે રચાયાં. જગત ખુબ સુધર્યું. અરીણુને બદલે દારૂ, ચાહ, ખીડી વગેરે પેશી ગયાં. નાટકોનો શોખ વધ્યો. લોકો ગુચ્છા રાખતાં ને બાલ ક્તરાવતાં શીખ્યા. ચશ્માં ને વોચ વધ્યાં. સ્વતંત્રતાનો પવન ચોમેર ફેલાયો. મતલબ પેદાસ ધરી ને જગતનો વ્યવહાર વધ્યો. મોજ શોખ વધ્યો. સાત્ત્વિક અહાર ને સાઈડ જીવન ક્યાંય સંતાઈ ગયું. કેળવણી વધી તેમ તેની કીંમત ધરી. ઉઘમ ઓછા થયા. રસ્તો એક નોકરી નોકરી ને નોકરી રહ્યો. ઝાઝે રોકે ખોળ મેઘો. ધંધા ક્યાંય મળે નહીં. લોકો મહેનતનો ધંધો કરતાં શરમાય. સુતાર, લુહાર, કડીયા, મજૂર ને છેવટ હળમ, કુંભાર, ઘીખી જેવાંની કીંમત વધી ને આજણુ, કાત્રી, વૈસ્વની કીંમત ધરી. તેમને કડકડતાં ઉંચાં લુગડાં પહેરવા જોઈએ. મોજ શોખ માણવા જોઈએ. ને વિદ્યા ખામ તો રખડી પડ્યાં. એમ. એ. થઇને પાછી કામ લાખન લેવી રહી. તે સમજી કરતાં વ્યય ને વય ખેતો વિચાર કરો.

એ લુખી કેળવણીના પ્રતાપ. એમ. એ. થાય ત્યાં સુધી પણ કાંઈ હુન્નર શીખ્યાની તેમાં વાત છે? એ ઉપર લખવા બેસીયે તો મોટા ગ્રંથોના ગ્રંથો બરાબ પણ એ સઘળો જગત વ્યવહાર. અમને તો ૧૮ વર્ષની ઉંમર થઈ તેના અનુભવથી એ સઘળો જોટા લાગ્યો. જમાનો જમાનાનું કામ કરેછે. શુંકે વડાં થાય? લુખી કેળવણીમાં કાંઈ કમાય? નાણાંની તંગીએ શું વધે? ચોરી, હરામી ને બિભિચાર. પ્રમાણીકપણું ઘટયું. જે જે વાટપાકુ જેવા ધંધા લામને બેઠા. વેપારમાં એ, નોકરીમાં એ ને છેવટ મજૂરીમાં પણ એ, મરણનો ભય ધણાકે મુંઝી દીધો.

પણ એ બધો જગત વ્યવહાર થયો. તે ચ્યાર દહાડાનો. ત્યારે જગતને આડે રસ્તે જતાં સીધે રસ્તે દોરવાનું સાધન? તે ધર્મ ગુરૂઓ વાંચે સંભળાવે પણ તે પ્રમાણે વર્તન તો જવલેજ કરનારા મળે. સડ સંસારની માયામાં લે હુબ. આ જમાનાને તેવા વખતમાં આત્મ નિષ્ઠા, આત્મ દ્રઢતા દ્રઢ કરી જગતની મિથ્યા એવી વાસનાઓ દૂર કરવા અમે આ પુસ્તક રચ્યું છે તેની આ જગત કદર કરે. વાંચવાનો શોખ વધે ને ખરાં નીતિ ધર્મ ને દેશ વધી વધારાગ્ય તરફ મન વળી સાત્વિક ઇતિ થઈ આહાર વિહારની સડને યાદ આવી મોક્ષની પ્રાપ્તિ મેળવવા પ્રભુ સન્મતિ પ્રેરે એ પ્રભુના કામ પ્રભુ કરશે. સુ. વલ્લભ સંવત ૧૯૭૬ ના અધિક શ્રાવણ શુદ્ધ ૨

॥ ગ્રંથાર્પણ. ॥

મારાં વહાલાં આત્મ સ્વરૂપો,
દોહરે,

મનકી મનમેં રહે ગઇ, કથિ ન જન હૈં કોઠિ;

મેં જોર મેરો આતમા, જનત હૈં હમ દોઢિ. ૧

તમોમાંથી કેટલાંક આ મારા કવચતમાં મને તજી ગયાં તે કારી ધા જો કે મારી હયાતી શુધ્ધી રૂઝવાનો નથી ને તે વિયોગ મારી વય તરફ જોતાં લાંબી મુદત સહન પણ કરવાનો નથી પણ એ વિયોગનાં આંસુ મારા પછવાડે જોને ખેરવવાનાં હતાં તેથી વિરૂદ્ધ આ થઇ ગયું ને જે પાછગનાંનો આધાર હતો તે મિચ્છારાં કેટલેક દરજ્જે નિરાધાર થઇ પડ્યાં એજ મોટો અપશોષ થાયછે. પણ બાવી અને બેણ દેણના સંસ્કાર. તે સિવાય સૃષ્ટિમાં કોઇને કોઇનો જોગ થતો નથી. એમ મનને વાળી મને આ અવસ્થામાં તજી જનારના પવિત્ર આત્માઓને ઇશ્વર અખંડ શાન્તિ આપો એટલું કહી એ ખાતે વિરમું છું અને જે આત્માઓએ આવા સંકટના સમયમાં મારી તરફ દિલ સોજી ધરાવી મારા નહાના પુત્ર કાંન્તિલાલ વગેરે તરફ દયાની લાગણી બતાવી મારી વૃદ્ધાવસ્થાની મિંતા પોતાને માથે ઉપાડી લીધી તેઓએ મારા દુઃખમાં ભાગ લીધો એમ માની ઇશ્વર તેમને દિધાયુ આપે અને સદા સુખી રાખે એમ ઇચ્છું છું.

મુ. વડવાણુ સહેર. સં. ૧૯૭૬ ના અ. આવણુ શુદ્ધ ૨.

હું છું સહનો શુભ ચિંતક.

સ્વામી નિજનંદના આશીર્વાદ.

દાહરો.

કાળાના ધોળા કર્વા, કહ્મમાં રહિને કેશ;
ક્ષિતિમાં નથિ ખેંગારજી, તુજ સમ થવો નરેશ. ૧

નેકનામ મહુમ ભાઈ જહાંગીરજી નસરવાનજી
પોલીસવાલા.

દોહરો.

સન અઢાર અવોતરો, મુળઈ મહોદ્ધિ તીર;
સપ્ટેમ્બર અગિયારમી, જન્મ ધર્યો જહાંગીર. ૧

દોહરો.
જશ નોહો જહાંગીર જાંયો, મુક્રો અંતરિયાગ;

વધ્ધ કવિ સુતના કહો, કહિયે કાણે હવાલ. ૩

દોહરો.

સન ઓગણિસો ઓગણિશ, સાલ ઇસ્તિની રપપટ;
અગસ્ટ તારિખ પાંચમી, એ દિન પાર્યો અસ્ત. ૨

શુદ્ધિ પત્રક.

અશુદ્ધ.	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ	આગ.
રામ કહે કોઇ કૃષ્ણ	રામ કહે રહેમાન કહે કોઇ, ૧ કૃષ્ણ તે તુંજ તમામ કહે (ધ્યાદિ) પ્રભુ.	૧	૮
એને કાળ મલ્યો	એનો ક્યાંથી મલે હિસતાદ; તારૂં	૭	૨
કિન્હા પ્રસૂકો	માત પિતા કોં દિય પ્રનામ; ૧૨ અપતો.	૧૨	૨૦
ચટતા	ચટકા	૧૬	૧૧
રૂપેરે	રૂપે	૩૮	૧૧
દરશન	દરશન	૪૬	૬

અગાઉથી ગ્રાહક થઇ આશ્રય આપનાર સાહેબોનાં મુખારંક નામ.

નકલો.

- ૧૦૧ નેકનામ શ્રીમંત વદવાણના ઠાકોર સાહેબ મહારાણા જોરાવર
સીંદણ સાહેબ બલાદુર. સ્વ. વદવાણ.
- ૧૦ નેકનામ શેઠ જગજીવનભાઈ ઉગ્રમશી નાતાળવાળા.
- ૨૫ દિવસી ભાઈ ઓઝા કાળીદાસ કાનજીભાઈ.
- ૨૫ વડીલ ત્રવાડી રા. રા. જોનીંદરામ મોરારજી.
- ૨૫ ગુરજી મોહનચંદજી ગુણચંદજી અમરખતીવાળા.
- ૧૦ શેઠ મણુકચંદ ઝુંઝાભાઈ હા. નાગરદાસ
- ૧૦ ધોળકિયા શા. મનસુખ હા. વાડીલાલ દમોદરદાસ.
- ૧૦ શેઠ શત્રુચંદ જેઠાભાઈ.
- ૧૦ શેઠ માણુકચંદ અમરશી ખલુખલેક સાહીવાળા.
- ૧૦ કોઠારી શેઠ ઓઘડભાઈ ખેતશી ભાઈ
- ૧૦ શેઠ ડાહ્યાભાઈ જેઠાભાઈ હા. નાગરદાસ.
- ૧૦ વૈદરાજ લક્ષ્મીચંદ ગુલાબચંદ. ૫ શેઠ સુખલાલ માણુકચંદ.
- ૧૦ સોની મંગનલાલ દેવચંદ. ૫ સોની લીલાધર વાલજી.
- ૫ વોરા મંગનલાલ વીઠલભાઈ ૫ સોની વાલજી જેમલ.
- ૫ વોરા નગીનલાલ જીવણલાલ હા. જગજીવન.
- ૫ સોની ભોગીલાલ મોહનલાલ ૫ સોની ચકુ શામજી.
- ૫ શેઠ મોહનલાલ પીનાંમર ધાંગધ્રાવાળા. ૫ સોની ચતુર નારણ
- ૫ શેઠ જગનલાલ ભાઈચંદ. ૫ સોની ખીમજી જેમલ.
- ૫ વોરા ત્ર્યંબકલાલ ગુલાબચંદ. ૫ દેપાળા શેઠ કલ્યાણજી ખેતશી.
- ૫ વોરા ઠાકોરદાસ શિવલાલ. ૫ સોની રણુછોડભાઈ મુળજી.

- ૫ સાપાણી ત્રીભોવનદાસ યોગદાસ
 ૫ રા. રા. દયાશંકર હરગોવીંદદાસ શુકલ
 ૫ રા. માસ્તર અમૃતલાલ મોરારજી હા. પોતે.
 ૧ ભાવસાર સોમયંદભાઈ ૧ જ્ઞેશી ભાઈશંકર ત્રીભોવન
 ૧ વ્યાસ પ્રાણજીવન નરભોરામ ૧ જોજા મોરારજી લાલજી;
 ૫ મુલ્લાં રજ્જીઅલી અમીજી માજી જેલર સાહેબ
 ૨ દસોદી શીવદાન ગુલાબસીંગ
 ૧ વૈદરાજ દયાશંકર ગીરધરલાલ
 ૧ સોની ચુનીલાલ મોહનલાલ
 ૧ સંઘવી કેશવલાલ મુળજી
 ૧ મેરાઈ બાવલભાઈ

વઢવાણ કે'પ.

- ૫ મીસ્ત્રી મોહનલાલ દમાભાઈ

લીંબડી.

- ૫ રા. સા. અમીન ઝવેરભાઈ નાથાભાઈ એડવાઈસર સાહેબ
 ૫ મુલ્લાં સાહેબ મહમદઅલી હકીમજીભાઈ

મુળી.

- ૫૦ નેકનામ રવ. મુળીના ઠાકોર સાહેબ. પરમાર શ્રી હરિશંકર
 સિંહજી સાહેબ

જુ'બઈ.

- ૧૦ ડી. જી. શાહ બાંધી
 ૧૦ ભાઈ નરેન્દ્રભાઈ અમુલખભાઈ

કલકતા.

૧૦ શેઠ નારાયણ ધનજી.

જેતપુર.

૫ વકીલ સાહેબ ત્રિભૂવનદાસ જાદવજી ઉપરેશ્વર,
કુચ્છકેરા.

૫ શેઠ ખા. સા. કરમાળીભાઈ રહીમાણી

૧ શેઠ મુળજીભાઈ

વીરમગામ.

૫ પરી. જીભાઈ કેવળદાસ.

વડોદરા.

૫ ઠંકર કાળીદાસ અંબારામ હા. ભાઈ મગનલાલ

૧ પોતા માટે તથા ૧ પોતાનાં ધર્મ પત્ની માટે.

૨ શ્રી સુરજભાઈ માતુશ્રી તથા પિતાશ્રી માટે.

૧ મરેદા રાજારામ સખારામજી

ચાણુદશ્રી રેવાજી તિર્થ.

૫ રા. રા. અમીન ભાઈલાલ દાદાભાઈ વહીવટદાર સાહેબ.

૫ શા. મોહનલાલ જગનભાઈ હા. નહાનાલાલ રકુ. માસ્તર સાહેબ

૧ ભાવસાર સુનીલાલ દામોદરદાસ.

સુચરામપુર.

૫ વકીલ સાહેબ જગન્નાથ નાથજી પંડ્યા.

૧ શેઠ નીલાવયંદભાઈ.

ૐ શ્રી.

અધ્યાત્મ ગણાવળી.

મંગળાચરણ.

૫૬.

મંગળકારી નામ, પ્રભુ તુજ મંગળકારી નામ;
મંગળકારી નામ મનોહર, સર્વવ્યાપી સુખધામ; પ્રભુ. ૧
કહે કાંઈ બ્રહ્મા, ત્રિભુવ્વ કહે કાંઈ, શિવ શક્તિ અભિરામ;
રામ કહે કાંઈ, કૃષ્ણ કહે કાંઈ, સર્વ તે તુંજ તમામ; પ્રભુ. ૨
તું મણુપતિ ને તું સરસ્વતિ છો, નથી જુદું કાંઈ નામ;
અનેક નામ ને રૂપ અનેક છે, કથું ન આવે કામ; પ્રભુ. ૩
પૃથ્વિ પાણી તેજ ને વાયુ, તુંજ આકાશ તમામ;
પાતાળથી પણ આગળ પ્રસારો, હાલું મળે નહિ હામ; પ્રભુ. ૪
ભુમી ભુમીમાં બાપા અનેક છે, અનેક રૂપ ને નામ;
આજ ને પાણી વસ્તુતાં એકજ, રૂપ જરફ બન્યું નામ; પ્રભુ. ૫
જડ ચૈતન્યમાં જ્યાં જ્યાં નિહાળું, તુંજ દિસે હામ હામ;
જ્યાં હું જોઉં ત્યાં તારી લિલા ને, તારી લીલાનાં કામ; પ્રભુ. ૬
તુંજ પિતા ને માતા તે તું છું, તું બાઈ બગિચા તમામ;
બીડ પડે ત્યાં બાગ્યાનો બીર, પ્રેમે કંઈ હું પ્રણામ; પ્રભુ. ૭
હાસ નિબનદે દ્રષ્ટિએ દીડો, મુક્યાં મોહ ને મામ;
શુભેચ્છા તુંજ નામ લિધું હોય, અંત્ય સમે આવે કામ; પ્રભુ. ૮

આદિ કવિની સ્તુતિ.

બ્રહ્મસ્તોત્ર

આદિ કવિ આજે, કાણુ મશે આપ જેવા;
 એકલા સહીથી તમને પ્રણમી, મુખ વિધ કરિયે સેના રે; આદિ. ૧૬૬.
 શું ગણપતિ ને શું સરસ્વતિ છે, સરવે શિષ્ય તમારા;
 આપ વિના હું અવર ન દેખું, હોજી પુન્ય અમારા રે; આદિ. ૧
 ક્યાંથી જ્યોતિષ્ય, વ્યાકરણ ક્યાંથી, ક્યાંથી પીંગળ પોથાં;
 આત ક્યાંથી વૈદકનાં થોથાં, ખાત રહ્યા સૌ ગોથાં રે; આદિ. ૨
 વિધવિધની જે વિદ્યા વિસ્તરિ, તે વિદ્વાનો સાચા;
 પણ તે સરવે શિષ્ય તમારા, બ્યર્થ વદું નહિ વાચા રે; આદિ. ૩
 શુન્ય વિશેથી સૃષ્ટિ કીધી, શુન્ય વિશેથી લીટી;
 શુન્ય અને લીટીમાંથી સહિ, સૃષ્ટિ લીધી વીટી રે; આદિ. ૪
 શુન્ય અને લીટીમાંથી વળિ, કીધા આંક અઢારે;
 ધાતોની ધાતો કરિ વાળી, જે આજે ઉચ્ચારે રે; આદિ. ૫
 ગુણાકાર ને ભાગાકારો, બાદઆકિ, સરવાળા;
 આંકોમાં એ સરવે આવ્યા, વા ! વા ! બુદ્ધિવાળા રે; આદિ. ૬
 શિશુઓ ? માટે, કરી સરળતા, મોટાં માટે એવી;
 અષ્ટરાશિ બહુરાશી આદિક, ને ગુહોત્તર જેવી રે; આદિ. ૭
 અવર હશે કદિ એ વિદ્વાનો, એનાં જોતાં મૂળ;
 પણ તે સરવે શિષ્ય તમારા, નહીં કેષ તમ પુલ્ય રે; આદિ. ૮
 વર્ણસ્થાન ઉચ્ચારિ વિચારી, સંખ્યા સંઘા સ્થાપી;
 શુન્ય અને લીટીમાંથી સહિ, અલગ અલગ કરિ આપી રે; આદિ. ૯

સાચક કરી અવાચક સૃષ્ટિ, જડ અમૃતન્ય નહિ જોયાં;
 સહનું હિત સાથે વિચારી, પૂરણ મનડાં યોયાં રે; આદિ. ૧૦
 ધર્મ કર્મમાં વેદો કીધા, તે પણ ધારી ધારી;
 ધણ ઉપરથી ધણા રાખ્યું, નામે નિજ વિચારી રે; આદિ. ૧૧
 હિમિષ્ઠ આપ તણું આરોગી, કવિ પંડીત સૌ બનિયા;
 દાસ નિજનંદે તો તમને, પ્રેમ સહિત પ્રણમિયા રે; આદિ. ૧૨

આ શરીર પરમેશ્વરે શ્યા માટે કર્યું છે ? તે વિશે—ગરબી.

બલબેલી અંખે માત, જોવાને જઈયે. એ રાહ.

શું કરવા પ્રભુ શરીર, કીધું શ્યા કામે;

હાકયું ભરિ માંસ રૂધીર, હાડે ને આમે. ટેક.

ખીજું પણ માંહિ દ્રવ્ય ભર્યાં કછ, કહે ન આવે પાર રે;

છે હજિ કછ તો છેક અગ્નિશ્યા, શું કરિયે વિસ્તાર; કીધું. ૧.

ક્યાંક જાળિયાં^૧ ક્યાંક માળિયાં^૨, ક્યાંક ગોઠવિયાં કાચરે;

ક્યાંક રહ્યાં માંહિ પોતે મ્હામે, ક્યાંક ત્રિશુનના^૩ નાચ; કીધું. ૨.

ક્યાંક પેટી^૪ ને ક્યાંક પટારા^૫, ભર્યાં અમૂલ્ય માલરે;

કળ કુંચીની ખજર પડે નહિ, તેવો સમજો તાલ; કીધું. ૩.

રેશ્મ જોરી રસિયો^૬ લઇને, બહુ બહુ બાંધ્યા બંધ રે;

આધી વ્યાધિ ઉપાધિ ભરી મહિં, ભુકિ; થકી જમવંધ; કીધું. ૪.

૧. મયજની જળી. ૨. મસ્તકનું દશમું દાર. ૩. નેત્રના. ૪. વીજળી. ૫. જાતીની તથા જઠરની. ૬. પેટનો. ૭. નસો.

અધિક અધિક રચના કરિ એવી, જે કેથી ન કળાય રે;
 વિગતે તેનું વર્ણન કરતાં, પાર ન કેમિ પમાય; કીધું. ૩
 ઉત્તમ એવું શરીર ઉપાવ્યું, પણ શે આવે કામ રે;
 મળે મૂતરનો ભર્યો કાથળો, દે તેના કાણુ હામ; કીધું. ૬
 એનું શું અભિમાન કહું જે, સ્વાસા વશ્ય કહેવાય રે;
 સ્યો વિશ્વાસ કહું સ્વાસાનો, વામાં જીડી જાય; કીધું. ૭
 શૂન્ય પડે અછ રથૂળ બિચ્ચાર, કથ્યું ન આવે કામ રે;
 માટીમાં માટી અછ મળશે, ગયા રમી જ્યાં રામ; કીધું. ૮
 યશ પાંખી જિવ જાંતૂ પણ કષ્ટ, જન્મ ધરી જગમાય રે;
 ખિન સ્વાસ્થ જન હિત કારણ કરિ, અંત્યે તજશે કાય; કીધું. ૯
 મુઆ પછી પણ હાડ ચામ હષ્ટ, કરશે પર ઉપકાર રે;
 પક્ષી પીઠાં સૂઝાં આપી, પ્રકાશશે નિજ પ્યાર; કીધું. ૧૦
 અંત્યે એમનિ માટી તે પણ, ભરશે કષ્ટનાં પેદ રે;
 કામ કર્યાં તેં તન હષ્ટ કેનાં, તે જો ઠેકાઠેડ; કીધું. ૧૧
 સુંદર તારું શરીર રૂપાળું, કેને આવ્યું કામ રે;
 કહે મોહન મન વિચાર કરિ લે, છે વિચારનું કામ; કીધું. ૧૨

આત્મા પરમાત્મા અંત્યે સૌ એકજ છે.

રાગ—પદ.

જંગળથી જીવડે, મુક્તિથી ભુક્તિ ન ભણી. એ રામ.
 આત્મા પરમાત્મા, અંત્યે સૌ એકજ જણો;
 અવિદ્યા અજ્ઞાને ભરિયો, જીવાત્મા પીઝણો રે; આત્મા-રોક.

મંગાજીનાં મીઠાં પાણી, મહા દરિયાનાં ખારાં;
 ઉત્પત્તિ આકાશ તણી, ત્યાં નભમાં^૧ તો નથિ ન્યારાં રે; આત્મા. ૧
 જમનાજીનાં કાળાં પાણી, લાલ મમુદ્રે રતાં;
 બોમેથી ર વરસાદ વરસતાં, રક્ષાટિક સમ સોહાતાં રે; આત્મા. ૨
 ક્ષેત્ર^૩ સંગ રૂપશાદિક દોષે, ધર્મ વિવિધ સહિ ધારે;
 હિંચ નીચ કાટી સહિ એમજ, ધર્મ કર્મ અનુસારે રે; આત્મા. ૩
 અમૃત રસ આંખમાં આવ્યો, મીઠો શેલડીમાંનો;
 કટુ લીમડા કેરો લેખો, હે કેનાથી છાનો રે; આત્મા. ૪
 દૂધ ગાયનું દૂધ ચોરનું, દીઠાં વિધવિધ દૂધ;
 કોષ અમૃતમય આ અશ્વિને, કોષ હળાહળ શુદ્ધ રે; આત્મા. ૫
 જ્યોતિર્માથી જ્યોતિ પ્રગટે, એમ જ્યોત સહિ જગી;
 જ્યોતિ રૂપ જગદિશ્વરથી નથિ, એક જ્યોતી આવી રે; આત્મા. ૬
 ઉત્પત્તિ જેની જેમાંથી, એનો લય પણ એમાં;
 કુદરતિ એતો રહ્યો કાયદો, સંશય તો પછિ શેમાં રે; આત્મા. ૭
 ધર્મ કર્મના ગુણ અનુસારે, સર્વ ક્રિયાઓ રહેવી;
 કેને પણ તે કઠણ ન ભાસે, કૃપાદ્રષ્ટિ એ કેવી રે; આત્મા. ૮
 વજ્રાના જતુ^૪ મન જાણે, વિષ્ટા મોટી વાત;
 ટી એમ ઉતરચડ કીધી, દયાળુ દીનોનાથ રે; આત્મા. ૯
 એમ ઉતરતા ચડતાં પ્રાણી, કાટીથી પરવારે;
 રહેજે પામે સાચુજ મુકિત, રક્ષાટિક જનશે ન્યારે રે; આત્મા. ૧૦

૧-૨. આકાશ. ૩. ઉત્પત્તિસ્થાન. ૪. વિજાના જતુ વિષ્ટા
 સમાન કોષ સ્વાદુ ચીજ નથી એમ સમજી તેમાં મશયુજ રહેજે એવી
 કુદરતે તેમનામાં ખુણી રાખેલી છે.

છે કરિ એ માટે પણ કાટી?, ઇશ્વર કરેણા આણી;
જડ રૂપે રહિ હવટ જાતાં, સ્ફટિક લેજો જાણી રે; આત્મા. ૧૧
કાટિકાટિનાં યાદ કરી દુખ, આત્માને અનુરાગો;
કહે નિજનંદ આ તન દુર્લભ, જરા ઉંઘથી જાગો રે; આત્મા. ૧૨

આ જગતમાં તાર કોઇએ નથી.

અનિરૂધ્ધની ઘોડલી-એ રામ

મારં મારં કાં કરિ જખ માર, તારં નથી કોઇએ;
તારાં પુણ્ય ને પાપ એ ધાર, પ્રભુમાં ચિત્ત પ્રોષ્ઠએ. ૧
તારં મારં કશું છે નહીં રે, લાઇ જશું ખુલ્લા હાથ;
રાજ વધજવ તજી રાજવી રે, હાય હાય કરતાં ધસતા ગયા હાથ; તારં. ૧
ધૂમે ધણા હાથી ઘોડલા રે, રથ પ્યાદળનો ન પાર,
હિમદા બગીચા ને બંગલારે, બીજી અલખત અપરમપાર; તારં. ૨
ઝોક બીજીથી ગુણે આગળી રે, રૂડી રાણીઓ રૂપ અનૂપ;
રાજકુંવર રૂડા રૂટડારે, મુંકી ચાલ્યા મેટા મેટા ભૂપ; તારં. ૩

૧. એમ ઉતર ચડ કાટીથી પરારતાં પણ જેના પાપ કર્મોના ક્ષમ થઇ શકતો નથી એવા અભાગીયા જીવો માટે પણ ઇશ્વરે જડ કાટીમાં ઉતરેત્તર એવી કાટીઓ કરી છે કે જેના જોગે કાળાંતરે પણ કોઇ મહા પુરુષતા સ્પર્શાદીકથી તે મોક્ષ મતિને પામેછે જેમકે અહલ્યા સહ્યા થઇ અને શ્રી રામચર્ય સ્પર્શથી તેનો હિદાર થયો. અહા! ઇશ્વર કેવો દયાળુ છે એ એટલાજ ઉપરથીજ આપણે સમજી શકીએ છીએ

ચોધડિયાં રાજે ચોકમાં રે, નોખતના ચાય નાદ;
 તોય ચેતે નહીં ચિત્તમાં રે, એને કાળ મળ્યો ઉત્તાદ; તાર્. ૪
 ચોખદાર રૂપિયા ચ્યારનો રે, નિધા રખો રહે નાય;
 રાખે ન પણ નિધા રાયજી રે, બરે આભ સાથે જતી બાય; તાર્. ૫
 ભોજન જમતા લાવતાં રે, મન ગમતા મુખવાસ;
 સેજે સુખપાલની પોદતા રે, થયા યમનો ન એ એક આસ; તાર્. ૬
 ધરા જેને ચાલે ધૂજતી રે, ફૂંકે જેની ફાટે પહાડ;
 એવા એવા ઉઠી માલિયા રે, એનું ખોળ્યું કટકી ન જડે હાડ; તાર્. ૭

૧. ચોધડીયાં સુચવે છે કે હે રાજા તમારા આયુષ્યમાંથી આ
 ચ્યાર ઘડી ઓછી થાય છે, ખીજી ચ્યાર ઘડીનું તો ધનવર જાણે
 માટે રાજમદ ન ધરતાં દયા ધર્મનું કોઇ સારું કામ થાય તો કરીલો
 કેમકે આ ચોધડીયાં સામાં કાળનાં જેથી નગારાં ગડગડે છે અને તે
 અમે સાંભળીએ છીએ. ૨. ચોપદારની નકી સુચના કરેછે કે હે
 રાજા આ જે અધીકારી સલામ કરવા આવ્યો છે કે આવ્યા છે તે
 ઉપર તથા મારા ઉપર અને સર્વ જગત ઉપર કાળ ચક્ર ઉભું છે ને
 તે આપ ઉપરથી પણ કાણુ ભર ખસતું નથી માટે કોઇ રીતનો
 રાજમદ ન ધરતાં માથા પર કાળ ચક્ર ફરે છે તે સામી અમાગ પર
 મહેરબાની કરી નિધા રાખો મેં દયા ધર્મનાં જે કામ થાય તે સત્વર
 કરીલો. કેમકે ચોધડીયાં કે નકીનો એ અર્થ આપે સમજવાનો છે.

હું જાણું છું રાજદરબારમાં ચોધડીયાં અને ચોપદાર રાખવાનો
 રીવાજ કોઇ જગતેના ગુરના યોધથીજ રાજમાં મદદ સત્વ ગુણ
 પ્રવર્તાવના કોઇ રાજર્ષિ મહારાજના વખતથીજ દાખલ થયેલા હશે.

અવતારી સૌ એ રીતે ગયા રે, જતાં ન લાગી પાર;
 હું તું છામએ રૂપા હિસાબમાં રે, પીરા એનો તું કરિ જો વિચાર; તારૂં. ૮
 ફોળે જેની હતી ચાલતી રે, જાંજળોનું હતું જોર;
 અદ્રધ્યપણે તે છડી ગયા રે, કહો ચાલે શું ત્યાં કેતું જોર; તારૂં. ૯
 હાજર હતીમો પાંચસો રે, વછદો તણી તો શી વાત;
 દારી ખેલી હેઠા સૌ કહે રે, હવે છેવટ રહ્યું હરી હાથ; તારૂં. ૧૦
 રાણીયો રૂએ રંગમહેલમાં રે, વસ્તી કરે વસોપાત;
 દારીયો રૂએ દરબારમાં રે, રહરહ ચોરે રૂએ ચારણ બાટ; તારૂં. ૧૧
 દરબારિ સૌ દરબારમાં રે, રૂદન કરી કરી રાય;
 સોઠ નિમનંદ નામનો રે, પથ સાથે સોડયું નહીં કાય; તારૂં. ૧૨

કોઈના દોષ ન જોવા વિશે.

ગરબી.

અલખેલી અંખે માત, જોવાને જમ્યે. એ રાગ.
 દેખો નવ કેના દોષ, સરવે છે સારા;
 સહીથી માનો સંતોષ, મિત્રો છો મારા. ૨૬.
 સારા સારા કહેજો સહને, સરવે પણ છે શ્રેષ્ઠ રે;
 તિજ નેત્રોનો વિકાર નડતાં, નિજને લાગે નેહ; સરવે. ૧
 અદિષ્ટ અમુલ્ય ત્રીજ જગતમાં. પડતા રાખે પ્રાણ રે;
 એજ અદિષ્ટ કોઈ વખત કોઈના, જિવની કરશે હાણ; સરવે. ૨
 સોમલ જોવું વિષ હળાહળ, એ પણ એવીજ રીત રે;
 હરે એકના પ્રાણ અવરને, જગમાં દે શરીત; સરવે. ૩

- ક્રમજો જોની થાય આંખમાં, પેખે પીળું સર્વ રે;
 કેને દોષ કદી નવ દેશો, ગડો ધરિ મન ગર્વ; સરવે. ૪
- સ્વભાવ સઉના શ્રુતિ મધ્યે, સરજ્યા સરજનહાર રે;
 સદગુણ દુરગુણ પશુ તે સાથે, પ્રારબ્ધાનુસાર; સરવે. ૫
- યોગ્ય સ્થળે ને યોગ્ય સમય પર, સરવે આવે કામ રે;
 ગુણ અવગુણ કેના નવ ગણિએ, લખએ પ્રભુનું નામ; સરવે. ૬
- જોને જોવા રૂપે જોશો, તેવો થાશે તેહ રે;
 શત્રુ મિત્ર તમ નેત્ર સર્વ છે, સ્વરૂપ નથી સંદેહ; સરવે. ૭
- સાકર લેવા ચોટ જતાં, દેવા પડશે દામ રે;
 રસનામાં પશુ સાકર રહિ છે, નાણું ન પડે નામ; સરવે. ૮
- ખોખેખોખા ભરી ઉજાળો, દિલના થઇ ઉદાર રે;
 આંખોમાંથી અમિ વરસાવો, પામો સઉનો ધ્યાર; સરવે. ૯
- આત્મ તત્ત્વ સઉમાં છે એકજ, નથિ જુદું નિરધાર રે;
 શ્રીમુખનાં ગીતાનાં વચનો, વાંચી કરો વિચાર; સરવે. ૧૦
- કથશો તેવું સુણશો કાને, સુણજો કાનોકાન રે;
 શ્રેષ્ઠ કહે શ્રેષ્ઠ કહેવાશો, નાદાને નાદાન; સરવે. ૧૧
- પડ્યા કેરી રીત પાધરી, જુઓ—અનાદી ચાલરે;
 મારજુ મોહન વશોકરજુનો, મંત્ર એ મોહનલાલ; સરવે. ૧૨

મનના ગોટા વિશે.

૫૬ ઉપદેશી.

ગોટામાંથી કદ; પ્રભુ તું ગોટામાંથી કદ;

ગોટે ભયું પલ્લાડ, પ્રભુ તું ગોટામાંથી કદ. ટેક.

- ઉઠતાં ગોરા એસતાં ગોરા, સૂતાં ખાંડાખાંડ;
 હાલતાં ચાલતાં હૈયે ગોટે, માંદી ધમપછાડ; પ્રભુ તું. ૧
- ગોઠિયો? ગોટો સ્વાસા કરો, માંદિ કરે મારફાડ;
 નાડિયે નાડિયે ગોરા નોખા, સ્વાસા પાછળ ધાડ; પ્રભુ તું. ૨
- અવનીથીર આકાશે પ્હોચે, પ્રૌઢા જેવા પ્હાડ;
 મળ તો એનાં ઢેઠ પતાળે, ગોરા નિજ છે આડ; પ્રભુ તું. ૩
- કાષ સંકલ્પ વિકલ્પ કહે, છે ગોરાનો ભંજવાડ;
 સુજે ન સાચી વસ્તુ કીધાં, ગોટે બંધ કમાડ; પ્રભુ તું. ૪
- કાળું કાળું આકાશ એ પશુ, ગોરાનીજ ધુમાડ;
 અચાન આવરણ અંતર ગોરા, વીંટિ રક્ષા કરિ વાડ; પ્રભુ તું. ૫
- મન માંકડું? ગોટે મુંઝાણું, આંખ ન દે ઉધાડ;
 હામોહામ કરે ઠેકણું, ક્યાં કરે જઈ રાડ; પ્રભુ તું. ૬
- નાચ નિજનંદના આ બેલી, પૂરણ તારો પાડ;
 ધ્યાન કરો તુજ ધામમાં પ્હોચું, હોય લખ્યું લેલાડ; પ્રભુ તું. ૭

છેવટ દોડાદોડ મુંકવા મનને ઉપદેશ.

૫૬.

મનવા મુંક હવે દોડાદોડ, મનવા—

હૃદયે સમર રણછોડ, મનવા—ટેક.

ખાધું પિધું પિંડ પોપણ કીધું, કે દી એમાં ચાય કોડ;

કર્મનું દેવું કાપવા આવ્યા, ઉલટાં બાંધ્યાં કોડ; મનવા. ૧

આજની સમજણ શરૂમાં ન આવી, ખરી રહી એ ખોડ;
 કોડ તારા તેતો કોઢ નિપજ્યા, થઈ પડિ તોડતોડ; મનવા. ૨
 તારણ ન થયું ને ધારણ નાહી, સ્વસો કરે ધોધોધોડ;
 બળાત્કારે જો એને એમ્પાઈ, તારી વધે દોડદોડ; મનવા. ૩
 ભાવી હશે તેતો ભૂધર કરશે, મેં તો મુંઝી બાંધ છોડ;
 હરી હીરા સાચો હુતો સમજીયો, તું ભલેં કર દોડાદોડ; મનવા. ૪
 દશ બેળો ભલેં તું એક વ્યંડળ^૧, મમતમાં માથું ફોડ;
 એકડમદંડ નિગ્ગનંદ અળગો, પ્રભુની કરે હાથજોડ; મનવા. ૫

મનવા પામરને પોકાર.

૫૬.

પામરકું પોકાર, મનવા પામરકું પોકાર;
 હૈં કોઢ પામર હૈં કોઢ પામર, પામરકું પોકાર; મનવા-ટેક
 રાજા બી પામર, પ્રજા બી પામર, પામર ખડે દારોદાર;
 જોગી બી પામર, જતી બી પામર, બટકત દારોદાર; મનવા. ૧
 મેં બી હું પામર, તુમ બી હો પામર, પામરકા નહિં પાર;
 સંનિયદાનંદ સ્વરૂપ જો ન પાયા, પામરકા સરદાર; મનવા. ૨
 વ્યાધ બી પામર, સિંહ બી પામર, કીડી કુંજર છક લાર;
 માનવ તતુ પાછ પામર રહા સોઇ, પામર ગંડુ ગમાર; મનવા. ૩
 આશા તૃણાકો અંત ન આયા, ગ્યારેસેં એકાકાર;
 અષ્ટતન્યકું જીન્હે ચિન્હા નહીં, સોઇ પામરકા સરદાર; મનવા. ૪
 નર બી હેં પામર, નારી બી પામર, અર્ધક^૩ અપરંપાર;
 પામર દાસ નિગ્ગનંદ-કા પ્રભુ, આતમકા આધાર; મનવા. ૫

૧. પીરજ. ૨. દશ ઇંદ્રી ને એક અંતઃકરણ. ૩. આળીકા

હવે તો લાલ કન્હૈયાનું કામ છે.

૫૬.

અખતો ઓહી કન્હૈયેકા કામ, અખતો-
કુસરેકા આંવૈ કયા કામ, અખતો—ટેક
દેવકીકા જાયો, વસુદેવકા ખેટા;

જન્મ મયૂરાપૂરી ધામ; અખતો— ૧

યશોદા ગિછેયો, નંદને પોખ્યો;

ગોકુળ જિનકા ગામ; અખતો— ૨

ગોપીજનવલ્લભ, સખા ગેપનકા;

ધંદાખનમેં બિશરામ, અખતો— ૩

ગૌલેન ચારી, હુંડી મહિવારી;

કીન્હા ચોરનકા કામ; અખતો— ૪

કંશકાં માર્યો; યદુ કુલ તાર્યો;

મેરે નામે જ્યાકા નામ?; અખતો— ૫

હવે તો સિતા ગમનું સ્મરણ કર.

૫૭ ઉપદેશી.

અખતો સ્મર લે તું સીતા રામ, અખતો—

ઔર કયા આવૈગે કામ, અખતો—ટેક.

કુકુંભ કળત ને, પુત્રોં બી પેમા,

કીન્હા પ્રસૂકાં પ્રણામ; અખતો— ૧

રાગ્ય બી દેખ, પ્રણ બી દેખી,

કીન્હી શેઠાંકી સલામ; અખતો— ૨

આશા તૃપ્ત્યર્થે, આશ્રય ગુમાયા;	
કેણુ ન આયા કામ; અતો-	૩
સિતા રામકો નામ સખસેં અનૂપમ;	
સખહીકું હેં સુખ ધામ; અતો-	૪
દાસ નિજનંદ ઓર સખેંકો;	
પ્રેમસેં કરત પ્રણામ; અતો-	૫

પરોપકારી વનદેવીના વિસ્તાર વિશે.

ગરબી.

“ધોળકામાં ધર્મશી ફૂલતો, મેઘાડંબર ગાળે” એ રાગ.	
બહેલાં ઉઠી અમે વીચર્યા, આજ વન તણી વાટે;	
વનદેવી મોટાં વિશ્વંભરા, એને મળવાને માટે.	૧
પ્રોટો એનો પરિવાર જ્યાં, પેખ્યો પર ઉપકારી;	
સદાએ એને ભલેં સજ્યાં, એની કહું બલિહારી.	૨
ગુણુ સામે ગુણુ સૌ કરે, કહું પાડ ત્યાં કેનો;	
અવગુણુ ઉપર ગુણુ કરે, એ તો પરિવાર એનો.	૩
છેદે ભેદે તે ન મન ધરે, પંખી આશ્રય પામે;	
ફળ ફૂલ એનાં અશન ^૧ કરે, એને છયે વિશમે.	૪
શિત વૃષા તાપ તન સહી, સઉના પરિતાપ કાપે;	
ચંદન અગ્નિ તનેરે સહી, અધિક સુંગધિ આપે.	૫
અદાર ભાર એ વનસ્પતિ, નામ ઔષધિ કહાવે;	
ના એનાં પંચામની નથી, ભલેં સ્થો જોડે દાવે.	૬

- કાપી કુપી જોખરાં કરી, ઉન્હા નિરમાં ઉકાળો;
 ચોગ્ય લાગે તેમ વાપરી, તમ તન દુઃખ દાળો. ૭
- ઉદારતા જુઓ એકની, એવી તમથી રહેશે ?
 તમ માટ મોટાં તરે ? બની, શિર કરવત રહેશે. ૮
- મેડી મ્હોલાનો એની થશે, એના પેટી પટારા;
 મ્હાણુ વિવિધ કપક બાંધશે, માલ ભરવા ખટારા. ૯
- ઘાડિયો વિવિધ તરેહની, એના કાચ પલંગો;
 મેળે ખુરશિયો એની બની, સદુ એનાંજ અંગો. ૧૦
- બાઇ, બૂઝ, ચંપો, મોગરો, આદિ અતર જેજે;
 વન દેવી વિણુ ક્યાંથી વાપરે, શોભે જે તમ એજે. ૧૧
- શાક ને પાન અનાજ સૌ, તન પોષક તમારાં;
 વિસ્તાર વનદેવીનો કહું, જુઓ એ છે બિચારાં ૧૨
- વિજાતિ થઇ કેવી વાવરે, પરમારથ જુદિ;
 અરે સગતિની અંતરે, શાણા લ્યો તન શુદ્ધિ. ૧૩
- અંત્યે સૌને અવશ્યનમાં, અરે કામ એ આવે;
 સાથે બળે સમસ્યાનમાં, સાચું સગપણ જણાવે. ૧૪
- કેને આવ્યા તમે કામમાં, જેવાં કામ એ આવે;
 મોહન કહે મારા મ્હાતમા, વિચારો કાંક હાવે. ૧૫

જડ જડ કરી જડની કીંમત કાઢી ન નાખવા વિશે.
 ગરબી.

વનમાં જુલ્હી પડીરે, પેલો ક્યાં ગયો કનડો. એ સગ.

- જડ જડ થું કરો રે, જડ તો જુઓ કરે તમ સેવા;
 જડથી મુલ માનવનું જાણો, ઉપકારી કાણ એવાં; જડ. ૧
- વલકળ પહેરી વનમાં વસતા, વનફળ વનનાં ખાતા;
 વન વનફળ વલકળ એ જડ વિણ, સ્વાથી પામત શાતા; જડ. ૨
- જડ પથ્થર પાષાણુ વિવિધના, લસલાકડ તરે કરા,
 જડની મેડી ને મ્હોલાતો, જે મંદિર તમ કરાં; જડ. ૩
- હીરા માણેક મોતી આદિક, સોનું રૂપું સગવે;
 જડ તો જનનું જીવન જાણો, ભર્યા ગચ્છને ગર્વે; જડ. ૪
- એથી રાજ એથી રાણા, એથિ શેઠ શાહુકાર;
 એથિ વકિલ એથી વાણોતર, એથિજ જગ વ્યવહાર; જડ. ૫
- જડ એ જો ના હોત જગતમાં, સરવે ભાસત શુન્ય;
 કાછ રહેત ન કેનું ચઢને, કાણુ અધિક ને ન્યૂન્ય; જડ. ૬
- એ અષ્ટતન્ય પણ હતા એક દિન, અને હજી છે આજ;
 તે અષ્ટતન્ય તજિ જડતા પામ્યાં, સેવા ન કરી તાજ; જડ. ૭
- પર ઉપકારે પીડ ધર્યાં અહીં, પશુ પક્ષિની પેઠે;
 માનવ અષ્ટ મન નવ સમજે તો, એ પણ એની હેઠે; જડ. ૮
- માને? પેટ રહી પણ તમને, નિશ દિન ફર્યા ઉપાડી;
 ગુણુ તમારા કે અવગુણુ જોઈ, આખ ન જરા ઉપાડી; જડ. ૯
- જેણે જેવી સેવા અષ્ટ તે, સર્વ પ્રકારે કીધી;
 એ અષ્ટતન્ય તજિ જડતા પામ્યાં, પણ એની એ વિધિ; જડ. ૧૦
- કરી ન આત્મ પ્રસંશા કેણે, ગર્વ ન કેણે ધરિયા;
 કહો તમે શકશે અષ્ટ એવા, આપ દિલાવર દરિયા; જડ. ૧૧

કેનિ સ્વથા ને અરિથ કેનાં, કેનું માંસ, ક્ષીર;	
કેલી વિષા, મૂતર કેનાં, કેના વાળ શરીર;	જક. ૧૨
કેના દૂધ અને નખ કેના, કેના શીંગ સુંવાળાં;	
કાળા સર્પ તણી કાંચળી, ને મ્હોરા વિષવાળા;	જક. ૧૩
પક્ષિનાં પીંછાં પણ્ય સંદર, કષ્ટનાં આવે કામ;	
કહો તમારું કામ શું આવ્યું, પરમારચને કામ;	જક. ૧૪
જુઓ તમારો વધલવ સધળો, પરમાંથી લ્યો પેખી;	
કેને તમે કામ શું આવ્યા, નિળનંદ લ્યો દેખી;	જક. ૧૫

સાણભંગુર શરીર વિશે.

૫૬ ઉપદેશી.

હું ઇક નિમિષકા ચટના, તેરા દેખ લે મટકા;
 લાગે જળ કાલકા ફટકા, માલિક કાય નહિં ઘટકા;
 તમાશા દેખ લે તટકા, તેરા કો ન નિકટકા;
 ગુજારે ગય વર્ષ પાસઠકા, સપાટા દેખ છાસઠકા,
 વાસી જો હૃદય તટકા, ખેલનહાર ચોપટકા;
 જિત તિત લે જખે પટકા, નહિં ખનિ તું નદી તટકા;
 યેઠનહાર ચારઠકા, ચાલનહાર યગતટકા;
 એ હું હાલ છેવટકા, રખ કુછ દીલમેં ખટકા;
 નિળનંદ છોડ દે લટકા. ૧

• ਲਹਧ ਰਖੀ ਭੋਲੀ ਨਿਥੇ.

੫੬

ਖੁਦਾ ਰਖੇ ਨ ਮੇਰੀ ਭੋਲੀ ਆਈ, ਰਾਮ ਨਾਮ ਮੇਰੀ ਭੋਲੀਮੇਂ;
 ਰਾਮ ਨਾਮਕਾ ਸਵਾਦ ਅਨੂਪਮ, ਨਹਿ ਘਿਰ ਘਾਤ ਵੀ ਪੋਲੀਮੇਂ; ਖੁਦਾ. - ੨੬.
 ਆਂਢਾ ਸੁਰਜ ਭਾਂ ਨਹਿ ਪਹੋਯੈ, ਸਮ ਆਖੇ ਮੇਰੀ ਭੋਲੀਮੇਂ; ਖੁਦਾ. ੧
 ਘੜਾ ਘਿਝੁ ਥਾਂਰ ਭੋਲਾ, ਆਖ ਰਹੇ ਮੇਰੀ ਭੋਲੀਮੇਂ; ਖੁਦਾ. ੨
 ਘੜਾਪਨਸੇਂ ਆਖ ਕੰਦੇਯਾ, ਐਠ ਰਹਾ ਮੇਰੀ ਭੋਲੀਮੇਂ; ਖੁਦਾ. ੩
 ਕਥਾ ਕੰ ਰਿਝਿ ਟੀਨ ਲੋਕਤੀ, ਆਖ ਰਹੀ ਮੇਰੀ ਭੋਲੀਮੇਂ; ਖੁਦਾ. ੪
 ਟੀਨ ਗੂਨਤੀ ਕਥਾ ਫੇਂ ਸਤਾ, ਰਹੀ ਜਗਤਤੀ ਭੋਲੀਮੇਂ; ਖੁਦਾ. ੫
 ਅਨੂਮਰੀ ਜਨ ਆਨੰਦ ਪਾਯੈ, ਐਰੇ ਰਹੇ ਠੰਡੋਲੀਮੇਂ^੧; ਖੁਦਾ. ੬
 ਬਾਸ ਨਿਯਨੰਦ ਕੁਸ਼ ਕਰ ਜੈਤਾ, ਰਾਮ ਲਜਨਤੀ ਭੋਲੀਮੇਂ; ਖੁਦਾ. ੭

ਜਗਤਮਾਂ ਡਾਢ ਡੇਨੁੰ ਨਥੀ.

੫੬ ਉਪਦੇਸ਼ੀ.

ਫੇਯੋ ਫੁਨਿਆਂਮੇਂ ਕਥਾਯ, ਸਮ ਫੇਂ ਸਵਾਰਥਤੀ ਯਾਯ-੨੬.
 ਡਾਢਿ ਕਿਸੀਕਾ ਫੇਂ ਨ ਜਮਤਮੇਂ, ਸਵਾਰਥਕੇ^੨ ਮਾਯ;
 ਕਿਸਤੀ ਯੋਰ ਕਿਸਕਾ ਲੜਕਾ, ਸਵਾਰਥ ਆਵਾਯ^੩; ਫੇਯੋ. ੧
 ਸਵਾਰਥ ਫੁਆ ਜਮ ਸਮੇਂ ਫੁਵਾ ਫੇਂ, ਕਥਾ ਕਛਵੇਂ ਡਾਯ;
 ਸਵਾਰਥ ਸਰਾ ਜਮ ਡਾਢਿ ਨ ਤੇਰਾ, ਫੇਯ ਜਗਤ ਸਾਯ; ਫੇਯੋ. ੨
 ਮੇਂ ਸਵਾਰਥਕਾ ਧੁਮ ਸਵਾਰਥਕੇ, ਸਵਾਰਥਸੇਂ ਰਾਯ;
 ਪਰਮਾਰਥਕੀ ਆਤ ਨ ਪੇਘੀ, ਫਗਾਯਾਯ ਪਾਯ; ਫੇਯੋ. ੩

੧. ਮਸ਼ਕਰੀ. ੨-੩. ਸਵਾਰਥ ਫੋਮ ਨੋ ਡਾਢ ਮਾਯ ਫੇ ਆਵਾਯ ਕਛੇ.

સ્વારથ મિત્ર મહોત્તમ સ્વારથ, સ્વારથકે હાથ;
 સ્વારથ લેન રે સ્વારથ લકડયા, કયા રહેવેં ઝાઝી; દેખો. ૪
 સ્વારથ વાહન સ્વારથ વૈભવ, સ્વારથકે વાણી;
 નિજનંદ સખ હૈં સ્વારથકે, મિયાંજિ મુલ્લાંજી; દેખો. ૫
આખર કાંઈ નથી, સર્વે ધૂળ છે.

(૨)

દેખો કહા કુમુમકા ફૂલ, આખર સખે પૂલકી પૂલ. ટેક.
 કયા ગુલાબ ગ્યાર કયા ચંમેલી, કયા ચંપાકા ફૂલ;
 જાંઘ જૂંઘ કયા બટકોગરા, મત હોના મસ્ગૂલ; દેખો. ૧
 દાનવ માનવ પથ પક્ષિ કયા, કહું મેં ઉલ્લિજ ફૂલ;
 દેવલાંકમેં દુસરિ ન દેખી, કહું મેં કિનકી બૂલ; દેખો. ૨
 નૂર ખુદાકા જળ તક જિયમેં, માનહુ ધનકો મૂલ;
 નૂર મયા જળ સખે ગુમાયા, સખ કો કરૈં કૂળ; દેખો. ૩
 કયા સૂના કયા કહું રુપેકા, હીરા રત્ન અમુલ્ય;
 સચ્ચા મોતી સો નહિં સચ્ચા, હૈં કચ્ચા બિલકૂલ; દેખો. ૪
 સચ્ચા નામ ધક હૈં સાહિતકા, પ્રાંતમેં રહો પ્રદૂલ્ય;
 કહૈં નિજનંદ નાથ નિરંજન, કોઈ ન ધનકી પુલ્ય; દેખો. ૫

ઘાટ તો જુઓ, કેવો બન્યો છે!

(૩)

દેખો ઘાટ એ કૈસા બના, આખર સખે હોયગા ફના. ટેક.
 અચ્છયા અચ્છયા સખ ખોલત હૈં, સમજત નહિં ધતના;
 ગ્યાર દિવસકા યહ હૈં મટકા, આખર મટકા ફના; દેખો. ૧

પીર કહા પેગંઝર કયા હૈ, હૈં કિનકા રહના;
 દેવ ગયે દાનવ બી હો ગય, હૈં સગકાં ચલના; દેખો. ૨
 બડા મ્હેલ મેડી મંદિર કયા, બાગ બગીચા બના;
 મસિદ મિનારા જીરન હો ગય, કાલકિ આગૂ ફના; દેખો. ૩
 અચ્છયા રાજ અચ્છી રાની, રાજકુમાર કયા બના;
 કયા વારાંગના, ઇંદ્ર કહા હૈં, ફિર કિનકા કહના; દેખો. ૪
 અચ્છયા કહને વાલેકું બી, હૈં ન છંધર ટિકના;
 અચ્છયા નામ કહું સાહિબકા, નિગનનંદ રતના; દેખો. ૫

ભૂતમાં ન પડવાં વશે.

ઉપદેશી પદ-ગજલ કચલી.

અરે શું ભૂતમાં ભૂતે, ચતુરાઇ પડી ચૂતે;
 ના તું નામ હારિતું લ, હાકાર નામ એ કરશે ૧
 દુખમાં શું મયો ડૂબી, હાર કરી જાલ તું ઝૂંબી;
 ખરિ તો એજ છે ખૂબી, કર એ સહાયતા કરશે. ૨
 કુટુંબી તો કહવાના, સમા જો હોય લેવાના;
 હમડી કો ન દેવાના, અંત્યે રાઝડી કરશે. ૩
 માટે મુંક માયા મામડે, તારું કો ન લેશે નામ;
 ઠરવાનું કરી લે હામ, હામ એ પુરી કરશે. ૪
 છે સહ સ્વાર્થના સાથી, નથી તુજ કોઇ સંધાથી;
 રહેશે ધર્યા તુજ હાથી, સાચામિ કામ શું કરશે. ૫

હાથ. ૨. ફળેલી. ૩. મમન.

હોન સંખ સ્પર્શજીક, ડેરા કર્મના દોષ;
 જાણમાંથી થયા જે જીવ, જ્યારે કર્મ કામ કરશે. ૬
 કરશે ખટ રિપૂનો ત્યાગ, ખરો ખર્મ ને નીતિ;
 હૃદયથી રાગ ને વળિ દોષ, જ્યારે અલગ લજ ધરશે. ૭
 પૂરો પામશે વૈરાગ્ય, મનને મારશે જે કામ;
 ત્યારે ભાગશે ન વાર, હરિ ઉદાર એ કરશે. ૮
 તાઈ તું કરી લે ભાષ, સરવે આંહિતું છે આંહિ;
 મોજનં જો સમુદર માંહિ, શું છોટાં વણ કરશે. ૯
 કાટી ઉચ ને વળિ નીચ, મોજનં જ્યમ સમુદર વિચ;
 છીપી સંખ કાદવ કીચ, એમાં કોક શું કરશે. ૧૦
 એની તજ તું અદેખાષ, મનને વાળ તું બાધ/ભાષ;
 તારે શી કહું સગાષ, જેની તું ફિકર ધરશે. ૧૧
 નિગ્ધનંદ મનની વાત, ભાવે કહિ તને મેં જાત;
 સૌના છે પ્રભુ સાક્ષાત, સૌનું એ ભણું કરશે. ૧૨
 પંખી મેળો.

ગરબી.

આલો આલો સૌ એક વાર આલો, હિંદુર જઈએ રે. એ રાગ.
 પેખો પેખો સૌ એક વાર પેખો, આ પંખી મેળો રે;

૧. ઉંચામાં ઉંચાં મોતી અને કાદવ કીચડ પણ દરીઆમાં
 હોય છે તેમ ઉંચામાં ઉંચું મનુષ્ય પ્રાણી ને ઝીણામાં ઝીણા જાતું
 વિશેષ તેજ રીતે મનુષ્યમાં કાષ્ઠ શ્રીમંત, કાષ્ઠ ગરીબ, કાષ્ઠ દુઃખ દુરાચારી
 ને કાષ્ઠ દયાળુ પ્રજાના ભાવ સંસ્કૃત પ્રમાણે ચાય છે. આપણે તેની
 અદેખાષ કરવાની નથી.

દિલ શુદ્ધમાં જનરી દેખો, આ પંખી મેળો રે. ૧
 વિષ્ણુદેવ સુખ્યું સુખતારે, આ-૧-૭૩ ચૈતન્ય હૃદયિજ કાલે કાલે, આ-૨
 કામોદામ એમાં ઘણા માળા, આ-વસે પંખી વિવિધ રૂપવાળી, આ-૩
 એક ખીજને આશરે એ છે, આ-કહક રાજ રાણી ચપ રહેછે, આ-૪
 કેક કાળ સિંચાણ સમાણ, આ-પંખી પાસે વશી પસતાણી, આ-૫
 કેક સર્પ ખજૂરા રે જેવાં, આ-ચપ વીછી કહ ડંપ દે એવાં, આ-૬
 કાળ સિંચાણો સૌને માથે, આ-જતાં કિવિ કરે કહક એક સાથે, આ-૭
 એવાં જાય અનેક રાજ બીડો, આ-નવાં આવી કરે દેશ કુંડો, આ-૮
 ચિર કેવું નહીં ઠેકાણું, આ-જેતાં સર્વે સ્વપ્નાવત જાણું, આ-૯
 રહ્યા રાગ ને દેષ દિસે એમાં, આ-જેતાં માલ જરા નથી જેમાં, આ-૧૦
 કાણુ કયાંથી આવ્યું કાણુ જાણુ, આ-મિથ્યા મોહ ને મમતા આણુ, આ-૧૧
 આવ્યાં એમ વળી બિડિ જીવું, આ-નિર્મિ મેળો નિજનંદ પ્રુષિ થાવું, ૭
 શંભૂ મેળો રે. ૧૨

શંભૂ મેળાની શોભા.

રાગ ઉપર પ્રમાણ.

જોવા જેવો જુઓ આવી જાઓ, આ શંભૂ મેળો રે;
 જેનો પાર ન કાઢએ પામ્યો, આ શંભૂ મેળો રે. ૧
 એનો નેજે હો આકાશે, આ-૩-મળ ખાતાજમાં ન પ્રકાશે, આ-૨
 પંચભૂત ત્યાં સર્વત્ર પેખો, આ-૭૩ હૃદયિજ જુદાં નવ લેખો, આ-૩
 આ રૂ ચૈતન્ય પણ એજ હારે, આ-જાણુ એકજ પ્રહરને આકારે, આ-૪

૧આ-૧. આવી નીશાની હોય ત્યાં દરેક ચરણને હોડે આ પંખી
 મેળોરે એમ પુરું વાંચવું. ૨. કાનખજૂરા. ૩. આ-૧. આવી નીશાની
 હોય ત્યાં આ શંભૂ મેળોરે એમ પુરું વાંચવું.

કમલ હાથ કાં પગ, મુંઝરાળાં, આ- કમલ મુંઝરી નિગળાં, મુંઝરાળાં, આ-૫
 કમલે પાંખો કરી કરનારે, આ- કમલે સો પગ કર્યા એક હારે, આ-૬
 કમલ એ પગ એ પગ વાળા, આ- ચાર મુખ । કાં કમલ ચાંચરાળાં, આ-૭
 શિશ શિર પર કમલને મહાવ, આ- કમલા પગનો પત્તો નહીં પાવે, આ- ૮
 રૂપરંગ કાં ઘાટ ભિન્ન નિખ્યાં, આ- પણુ આ તમા આકારે એક સરખા, આ-૯
 તરે રૂપ રહ્યાં કમલ રહેડા, આ- રૂળ પુષ્પે રહ્યાં કમલ રહેડી, આ-૧૦
 કમલ રૂપ ગિરિ રે ઘણા ડિયા, આ- પાતુ ઉપવૃત્તી પેટ અરિયા, આ-૧૧
 આધું પીધું કે અર્ચિ ન કાંડી, આ- જનવ્યું તેણે કાઢ્યું પેટ કાંડી, આ-૧૨
 વિણ પાંખે સૌ પાંખિયો કહાવે, આ- અનુભવિને અંતરે આવે, આ- ૧૩
 કુલ અહાર મૈથુન્ય હિડિ જનવું, આ- સૌમાં સરખું પ્રભુએ સુહાવ્યું, આ-૧૪
 નિજનંદમાં મગન થઈ રહેવું, આ- બણે હેતે હરિ ૩૦ હરિ કહેવું, આ- ૧૫

આત્મ ગોષ્ઠી.

ગરબી.

- ઓ પ્રિયમાં પ્રિય મુજ આત્મ, ઊ જિવ રુપે રે;
 નથિ તમથી દુર પરમાત્મ, શુદ્ધ સ્વરુપે રે. ૧
 હરિ બિનબિન રૂપ આકાર, વિવિધ પ્રકારે રે;
 ઊ બિલા હારોહાર, આ સંસારે રે. ૨
 એ બિજપણના વાત, અળગી થાશે રે;
 મોહ માયાદિક વળગાટ, અળગા જાશે રે. ૩
 સ્વરુપે ત્યારે નથિ વાર, શું વિચારે રે;
 ઊ દ્રવ્ય અનિત્ય મોહાર, વાસ તમારો રે. ૪

- છો નિત્ય તમે તો આપ, ભૂત ગણિયા રે;
 એ ભૂતો તણે પ્રતાપ, આવી ચડિયા રે. ૫
- ભૂતોમાં કરશે ભૂત, પછી પરતાશે રે;
 નથિ બુઝે! તમારું સ્થૂળ, તેજ તપાસે રે. ૬
- શુભ વિધે કરાવી સ્નાન, વળિ સાચવવું રે;
 કરિ પટ ભાવણ પરિધાન્ય, પોષણ કરવું રે. ૭
- જે સાજું માદું થાય, પીડા સહેવી રે;
 વોય મા વોય મા થઇ જાય, વાત શિ કહેવી રે. ૮
- વૈદ દાકારના લાચાર, એને કાળે રે;
 કરવાં ઔષધ ઉપચાર, માને ઝાઝે રે. ૯
- પીવાં કદુ ઉઝ અનેક, કયરી કરિ મરવું રે;
 તજવી નિજની શુભ ટેક, મરણથી ડરવું રે. ૧૦
- ધરતાં તન' ધરિયું નામ, અરથ બહુ ઉડારે;
 વળિ દારણુ કુખનું ધામ, કથને કૂડો રે. ૧૧
- કરિ એના સુખને કાજ, ભૂતો ભમિયા રે;
 દિલ એની જાણી દાઝ, જ્યાં ત્યાં નમિયા રે. ૧૨
- પણ પરમારથનું કામ, એથિ ન થાશે રે;
 જ્યાં બજવા સીતા રામ, ઉધે ધેરાશે રે. ૧૩
- નહિ શરિર થયું તુજ નેટ, લે વિચારી રે;
 છે વ્યર્થ ઉપાડી વેઠ, લે દિલ ધારી રે. ૧૪
- કષ કીધાં કત્ય અકત્ય, એને કાળે રે;
 તે ગયાં નિજન'દ વ્યર્થ, એ નવ લાગે રે. ૧૫

દેહિક સગાં બહાલાં.

બાવીશી-ગરબી.

- જો સગાં માત ને તાત, જાગિન ખાતા રે; ૧
 જો પુત્ર પુત્રિના સાથ, તેની માતા રે.
 જો સરવે કહું અનિત્ય, દેહિક દેખું રે; ૨
 પછિ કાણુ સગાં ને મિત્ર, કદં શું લેખું રે.
 જો કાળે કૃત્ય અકૃત્ય, સહુ છે કરવા રે; ૩
 તે જાણેને કહે તું સત્ય, વાત ઉચરવા રે.
 જુજ રાગમાં સરવે જાગ, કરી હક લેશે રે; ૪
 પશુ કૃત્ય અકૃત્યના જાગ, સિર કાણુ રહેશે રે.
 ચોરી કરિ બાવે ચોર, સરવે ખાશે રે, ૫
 પશુ કાળામહમાં ચોર, એકજ જાણે રે.
 કર જન્મજો કરશે કૃત્ય, શું કાખાને રે;
 વિષપાની પામે અત્ય, શું ખીજાને રે. ૬
 જો પૂર્વ જન્મની વાત, વિર વિચારી રે;
 ક્યાં સગાં કુટુંબના સાથ, ક્યાં તે નારી રે. ૭
 જોને લીધે કરિ બૂલ, અહિં તું આવ્યો રે;
 તે વિચારિ જો તું મૂળ, શું તું કાળ્યો રે. ૮
 જો મૂળે જવ જા ત્યાય, મારે ધડકા રે;
 નહિ આવ કહે કાછ માંય, હશે તુજ લખ્યો રે. ૯
 આ જવનું પશુ જો એમ, વિર વિચારી રે;
 છે સર્વ એમનું એમ, એવિજ નારી રે. ૧૦

- નધિ તુજ નો તુજ શરીર, અવર કાણુ થાશે રે;
 નાહિ તુજને સહિ નદિ તીર, સદને* જાશે રે. ૧૧
 જે લેણુ દેણુના ભાવ, લીધા દીધા રે;
 આહન જ્યાં થયો ચુકાવ, આપ્યા સીધા રે. ૧૨
 તુજ વાહન વૈભવ સર્વ, સમજ એ રીતે રે;
 ગાંડો ધર શું મન ગર્વ, તુજ નિમિત્તે રે. ૧૩
 તારાં તો કહિયે તેજ, આલે સાથે રે;
 તે કૃત્ય અપકૃત્ય છે જે-જ, કરિશ જે હાથે રે. ૧૪
 પાકો જે મારાં બોલ, સહુ તુજ મારાં રે;
 નધિ તુજ રિપુઓx તે તોલ, કાષ્ઠ થનારા રે. ૧૫
 રહિ રિપુઓ અળગા વેર, વળે તે વાળે રે;
 આ આરાશીમાં ફેર, તને લપ્ત ધાલે રે. ૧૬
 તુજ આત્મા તણા અરીવ,+ જથારથ જોતાં રે;
 જેને લીધે થઇ જીવ, રહ્યો ખા ગોથાં રે. ૧૭
 નધિ પૂર્વ જન્મનું કાંઈ, લાવ્યો સાથે રે;
 ખાં પૂર્વની હોય કમાઇ, કરી જે હાથે રે. ૧૮
 આ જાવનું પણુ તું એમ, જાણી લેજે રે;
 જો ઇચ્છે તારું ક્ષેમ, સમજી રહેજે રે. ૧૯
 તારો તારક હરિ એક, તપાશી જો તું રે;
 તું છોડ મિજનું તો છેક, સરવે સોતું રે. ૨૦
 મરતાં પણુ તારો જીવ, જેમાં રહેછે રે;
 અંતે તો તુજ અરીવ, સાચાં એ છે રે. ૨૧

નહિ સોડે કશુંએ સાચ, પાર લેં પામી રે;
લજ નિજનંદનો નાચ, અંતરજાળી રે.

૨૨

મારાં વહાલાં પંખીડાંને પ્રબોધના.

ગરબી—રાગ વહાલાળના મહીના.

- રે પંખીડાં શું સમજો મુખ ને સ્વાર્થ રે, પંખીડાં;
પહેલો તો ગ્રીછો એ સૌમા પરમાર્થ; મારાં પંખીડાં. ૧
- સાચો તો અંત્યે એમાં છે તમ સ્વાર્થ રે; પંખીડાં;
છે સમજો તો એ અક્ષય મુખ યથાર્થ; મારાં પંખીડાં. ૨
- પણ જગ વ્યવહારે સમજોછો ને મુખ રે, પંખીડાં;
તે દહાડે પાડે દેખાશે અતિ દુઃખ; મારાં પંખીડાં. ૩
- ને જગ વ્યવહારે સમજોછો ને સ્વાર્થ રે, પંખીડાં;
પણ તે તો સરવે ભાવી કર ભાવાર્થ; મારાં પંખીડાં. ૪
- શુભ રીતે સહ નિજનું ઇચ્છે મુખ રે, પંખીડાં;
પછિ સ્ત્રી સંતતિનું પણ મુખ ઇચ્છે મુખ્ય; મારાં પંખીડાં. ૫
- પણ સંચિત સહિતાં મહિ લક્ષ આવે સંગ રે, પંખીડાં;
ત્યાં રહે તમારા ઉગ્ના ધર્યાં ઉમંગ; મારાં પંખીડાં. ૬
- ને દુખ પેઠો તે આટાલુશુમાં જામ રે, પંખીડાં;
ને કર્યું તમારું કામ ન લાગે કાંય; મારાં પંખીડાં. ૭
- જ્યાં જોતાં મંચિત તેવો સૌને જોગ રે, પંખીડાં;
તે આત્રી મજાશે પણ કીધે ઉલ્લોગ; મારાં પંખીડાં. ૮
- બુઝો અમે તો કોટી કરી પ્રયાસ રે, પંખીડાં;
પણ એક યત્ન તમ સદાગ યજ્ઞાની ન પાસ; મારાં પંખીડાં. ૯

એ કહી હશે ભાવી સંચિતનો જોય ૧, પંખીડાં;
 તો સત્તર આવી મળશે સૌ સંજોગ; મારાં પંખીડાં. ૧૦
 છે એને અનુસરિ સૌનો ભુદ્ધિ વિકાસ ૨, પંખીડાં;
 સૌ સલાહકારનિ યામ ભુદ્ધિનો નાશ; મારાં પંખીડાં. ૧૧
 ત્યાં કેતું કહું કર્યું નવ આવે કામ દે, પંખીડાં;
 તે પિછાણજો છે ભાવીનાં પરિણામ; મારાં પંખીડાં. ૧૨
 છે ભાવી તે સહી સંચિત અનુસરિ હોય ૩, પંખીડાં;
 સંચિતનાં ભોક્તા તો છે સર્વે કોય; મારાં પંખીડાં. ૧૩
 જો નિજ આત્માનું ઉરમાં હમ્મો હીત ૪, પંખીડાં;
 તો પ્રેમે ધરજો પરમારથમાં પ્રીત; મારાં પંખીડાં. ૧૪
 સાચો તો અંત્યે એજ કહું સિદ્ધાંત ૫, પંખીડાં;
 એ દાસ નિઝાનંદની છે અનુભવિ વાત; મારાં પંખીડાં. ૧૫

જગતમાં કાંઈ નથી તે વિષે.

૫૬ ઉપદેશી

જગતમાં^૧ કાંઈ નથી શું ભુજો, જગતમાં કાંઈ નથી શું ભુજો;
 કોણ હુવો ના હુવો, જગતમાં કાંઈ નથી શું ભુજો—ટેક.
 કોણ પિતા ને માતા કેની, કોણ બાપ બાંધુઓ;
 કેના બાંધવ ભેતી કેના, શોષ આસમાં હુવો—જગતમાં-૧
 કેના પુત્ર પુત્રીઓ કેની, સ્ત્રી કેની શું ભુજો;
 કેના કાકા કેના મામા, કેના કુધ ને કુવો—જગતમાં-૨

૧. જ-ઉત્પન્ન થયું- ગત-ગયું=ઉત્પન્ન થયું ને ગયું તેલ નામ
 જગત.

કેના સાજા કેના સસરા, કેના મિત્ર શત્રુઓ;
 મામાયે માઈ કરિ માન્યું, ખાલી પત શિદ ખુવો—જગતમાં-
 જણ જણ આવ્યાં જણ જણ જશે, સંધાર્યા કાણ કુવો;
 તમે કહો કર્યા છે રહેવાના, શું બીજાને રવો—જગતમાં-
 લાખ કમાયા કોડ કમાયા, બરો પેટનો કુવો;
 ભાડી તો સહિ પડ્યું રહેશે, જિવમાં સમજી જુવો—જગતમાં-
 કેના બંગલા કેના બગિચા, કે વાહન વધબવો;
 છે સમજાન શું અંત્ય તમારું, શું નિદ્રામાં સુવો—જગતમાં-
 મોહ મમત અભિમાન વિષે રહિ, ખાલિ વખત શિદ ખુવો;
 કાળ માંગર રહ્યો છે ટાપી, ચાલિ જશે ન્યમ સુવો—જગતમાં-
 દીન કે ખિને દયા કરોને, કાષ્ટનાં આસુ લુઓ;
 જાણુ અજાણુ અનેક જન્મના, હમ કિલ્મિષનાં ૩ ધુઓ—જગતમાં-
 તાત માઠ રહ્યો છું કહેતો, તે જઈ પડિયો જુવો ૪;
 પુત્ર ગયે જશ લાલ પ્રાણુ તજિ, હું કુવો ના કુવો—જગતમાં-
 સગે સામગ્રિ બજે પ્રભુ આ, છે મેલો માંડવો;
 વા ભેજા વિખાઈ જશે, કાંક વિચારી જુવો—જગતમાં

જગતમાં માયા, મમતા કે મોહ કર્યા કામના નાં

આખખા

મિત્રા માયા મમતા મોહ એ તો છે આત્માના દ્રોહ—૨૬.
 એક દિવેથી અનેક દિવા, એક તરૂની ૫ શાખ;

શાખ તણી શાખા લક વાવો, થાય તરૂં એમ લાખ; મિત્ર

૧. બિલાડો. ૨. હંદર. ૩. હમલા પાપના. ૪. જુદો. ૫-૬.

આંખા ફેરે મોર અનોપમ, આંખલિનો પણ મોર;
 કદ્દ લીમડે કાર નિહાળો, મુકો સોર બકાર; મિથ્યા. ૨
 પડે ખરી કાષ્ઠ જાય સુકે^૧ કાષ્ઠ, ફળ ફલ થઇ દે ફાર^૨;
 કહો સોક ધરશે તર^૩ કેનો, કેનું એમાં જોર; મિથ્યા. ૩
 કંઈ લીમડા કંઈ લીમડી, કાષ્ઠ પીપળા પ્રોઠ^૪;
 કંઈ પીપર રસ્તામાં પેખી, વિચાર કરિયે ગૂઠ; મિથ્યા. ૪
 પેખો વૃક્ષ^૫ પપૈયા વનમાં, નર માદા એ થાય;
 માયા મોહ કર્યા કામનાં, કુદરતિ ગતિ કહેવાય; મિથ્યા. ૫
 વૃશ્ચિક^૬ બચ્ચાં વૃશ્ચિકણને, રહી ઉદરમાં ખાય;
 નાગણ્ય બચ્ચાં જણુતિ વિચાતી, નાગણ્ય મળતી જાય; મિથ્યા. ૬
 સમુદ્ર સૂતો સોડો તાણી, શશિ^૭ ક્ષયથી હેરાન;
 રિદ્ધિ સિદ્ધિનો દાતા મરુપતિ, એવે પિતા રમસ્યાન; મિથ્યા. ૭
 શંખ શશિ^૮ એ એક પિતાના, કેને ન્યુન કહીશ;
 શંખ વિષ્ણુ તણો જળગરિયો, શશિ^૯ શંકરને શીશ; મિથ્યા. ૮
 રંભા રમા એક પિતાનાં, રંભા નાચે નૃત્ય,
 રમા વિષ્ણુ અર્ધાંગે શોભે, ભાળો ભગિનિવૃત^{૧૦}; મિથ્યા. ૯
 રામ દ્વેષ કાષ્ઠ હૃદય ન ધરશે, મન નવ ધરશે મોહ;
 ધણુ ઝેરણુ સાણુશિ લોહાની, કુટાય એથી લોહ; મિથ્યા. ૧૦
 સોનું રૂપું તો પછી શેનો, છે ધોખો ધરનાર;
 સમજીએ મન સમજી રહેવું, છે જગનો વહેવાર; મિથ્યા. ૧૧
 ધર વ્યહેવાર ને તડ વ્યવહારો, નાત જાત વ્યહેવાર
 સમજીએ મન સમજી લેવું, એમ જગત વ્યહેવાર; મિથ્યા. ૧૨.

૧. સુકાષ્ઠ. ૨. સુવાસ. ૩-૫. આદ. ૪. મોડું. ૬. વીશ્ચિકાં બચ્ચાં.
 ૭-૮-૯. અંદ. ૧૦. જૈનપણું.

મિથ્યા જન્મત તણી પછિ કયાંથી, સાચો કહું બ્યવહાર;
 સમ દવેસ ભાં દેશ્યા કામતા, બ્યાં મિથ્યા સંસાર; મિથ્યા. ૧૩
 હે ભહેણાં દેણાં લેવાં, કાં વૈર્યાભાવની વાત;
 આગબ પાછગ આનિ મળે સહિ, આંધ તણો સંઘાથ; મિથ્યા. ૧૪
 કાંઈ કાંઈનું નથી જગતમાં, શ્યાંતાં મમતા મોહ;
 બસ નિજનંદ પ્રભુની માયા, બાકી જીવતા દ્રોહ; મિથ્યા. ૧૫

ભુગળાં વિનાની ભવાઇ.

ભાળો ભાઇ અને સહિ બાઇ, આપણિ ભુંગળ વની ભવાઇ-ટેક.
 ક્યાં છે ભાઇ અને બાઇ ક્યાં, સૈની કહો સગાઇ;
 એકજ આત્મા રામ સહુમાં, વેદ ગિતા કહે ગાઇ; ભાળો. ૧
 સ્થૂળાકારે સ્વામે જૂઠાં, અવર નથી જૂઠાઇ;
 ભાઇ વિશે તે બાઇ વિશે રહિ, જાદયિ કરે સવાઇ; ભાળો. ૨
 જેમ ભવાયે ભવાઇ માંડી, મળ્યા ભવાયા ભાઇ;
 કાઇ મિયાં કાઇ ખીખી ખનિયા, પણ એના એ માંદ; ભાળો. ૩
 કેની રાંડે જણ્યો મથુરિયો, કેણુ બાપ કેણુ માંદ;
 કેના બાપા બેટા કેના, ક્યાં છે મધુર ભાઇ; ભાળો. ૪
 કેના પિયુ તે પ્યારી કેનાં, કેના જાયા* જાઇ;
 કેણુ સગાં ને સ્નેહી કેના, સ્વાસ્થ બડી સગાઇ; ભાળો. ૫
 કેણુ ક્યાંયિ આવ્યું કેણુ જણે, આંધ મળ્યાં સહિ આંધ;
 કાઇ કહે બાવા કાઇ બેટા, કાઇ તો મેરી માઇ; ભાળો. ૬

* હિન્દી હિન્દીયો.

કાંઈ આબ્યાં અહિં દેહલું લેવા, કાંઈ દેહલું ખંધાઈ;
 કાંઈ વૈર્યાવાવે કરિ આચ્યાં, સાંકડિ ધરી સગાઈ; ભાષા. ૭
 કાંઈ આજ ને કાલ જશે કાંઈ, કાંઈ છ મામનિ માંઈ; ભાષા. ૮
 કાંઈ વર્ષે સો પુત્રાં કરશે, કાંઈ પચાસનિ માંઈ; ભાષા. ૯
 આવાગમન તણાં કારણ જ્યાં, જેનાં રહે ભરાઈ;
 નિમિત્ત ખીજાં નામ દઈ સહિ, વેગે થાય વિદાઈ; ભાષા. ૧૦
 વિનંતે બેળાં વસ્યા તણો ને, વળિ સ્વારથને રહાઈ;
 કરે રોઈ કુટિ જગ દેખાયા, જેની જેવિ સગાઈ; ભાષા. ૧૦
 દીવસ ગણનાં મામ ગયા ને, વર્ષ ગયાં અટકાઈ; ભાષા. ૧૧
 સુરતx સાલ્યા હું ગઈ ભૂતી, નામ ગયાં વિસરાઈ; ભાષા. ૧૧
 સમજનારે તે મનમાં મમજે, ગુણ પ્રભુના ગાંઠ;
 રથૂળ સ્વાંગ સહિ ખોટા જાણે, માયા તણી કાઠાઈ; ભાષા. ૧૨
 નાચે ફૂટે કરે ગમે તેમ, દ્રાઈ અંગૂઠા માંઈ;
 રથૂળ સ્વાંગ સામું જો પેખે, આપ પડે અખડાઈ; ભાષા. ૧૩
 જોનારા સહિ જીએ તમાસો, મળી ચોકતી માંઈ,
 બળાણ્યો દ્રષ્ટિ નવ ચૂકે, દ્રષ્ટિ દોરની માંઈ; ભાષા. ૧૪
 અંતરદ્રષ્ટી એ ન ચૂકવો, ખંડે કહું સમ ખાઈ;
 દાસ નિજનંદ સેવક સૌને, સૌને કહે સુખદાઈ; ભાષા. ૧૫

ઇશ્વરની અકળ કળા.

કાફી.

અકળ કળા ઇશ્વરની રે, ઇશ્વર જાણે એકલો;
 ભુકતી જાદુગરની રે, જાદુગર જાણે એકલો-ટક.

+ આડાં પડી ગયાં. x મોંનો ચહેરો ફેરો હતો તે. ડું નેમ.
 † ઠાકરખાઈ પડ્યું તે.

જાદુગર જન જાત બિચારો, કળી લહે કદી કાષ્ટ;
 કર્તાની કણે કળી નથી રહે, જીવો સહ સામું જોષ્ટ;
 પૂછે ન મળે પત્તો રે, વિદ્વંજર રહ્યો વેગજો; અ. ૧
 અદ્ભુતપણે રહી અંતરજામી, અંદર વશિયો આપ;
 એને સુજે તે કહે અદરથી, પૂછ્યો ન આપે જવાબ;
 મરે જામે માયું કદી રે, કણે પણ એને નથિ કળ્યો; અ. ૨
 મોતીના કણ જેવા એવા અનાજના, એમાં ક્યાંથી આવ્યા જીવ;
 કાચાં પાકાં અધર લટકતાં, દેખો ફળ કર્યાં દહવ;
 એમાં ક્યાંથી આવ્યા રે, જીવો જીવો લષ તે ફજો; અ. ૩
 સુંક લહો સુકો પથ્થર જેવી, વાંસ વળી કાષ્ટ કાઠ;
 જાજો લાગી એમાં જીવ પેદા થશે, જીવો પ્રજુના ઠાઠ,
 એ સહ ક્યાંથી આવ્યા રે, શી રિત કહિયે લાગ્યો સજો; અ. ૪
 સ્થૂળ શરીર જે નિત્ય સંભાળિયે, એમાં પણ કદી એમ;
 ન કરે પ્રજુ કદી કીડા પડે તો, એનું પણ એમનું એમ;
 શું નિગ્મનંદ નિરધાર રે, ક્યાં હજિ તરિ પાર નીકળ્યો; અ. ૫

જોવીદા મતિ તારી રે, એતો ન્યારી કહું સર્વથી;
 હું કરિશ મેં ધ્યુ માને તે મૂરખ, ગાંડા પોતાના ગર્વથી. ૨૬.
 સ્વાન શકટનો ભાર તાણે તેમ, સમજ્યા વિના લે શીર;
 તારી ઇચ્છા વિજુ થાય ન કશુંએ, તુંજ સહિતું તકદીર;
 તકદીરમાં તો અસ્થી રે, આમ ને મોહિ વિના નથી; જા. ૧
 મૂષિક લાલચુ મેવાઈ મિઠાપનો, ગયો વાદીને ઘેર;
 કુરકુર કરીને કરડિયો કાપ્યો, ગયો કરિ મહુ પેર;
 મણિધર નિકળ્યો મહિથીરે, મુષિકને ગળ્યો મુખથી; જા. ૨

એક ધડીમાં વીવા આરંભે, એક ધડીમાં સોઠ;
 એક ધડી આનંદ ઉપજાવે, ધડીમાં મુંકાવે પોઠ;
 પૂરી ધડી ક્યાંક પેખું રે, નિર્ધાર નિમિષનો પણ નથી; ગો. ૩
 શેરને માથે દીઠા સવાશેર, કાળને પણ કાળ ખાય;
 મેં ક્યું હું કરીશ માને તે મૂરખ, જીભે કથું એજે જાય;
 થાશે મમતું તારું રે, મરે અવર અમથા મધી; ગો. ૪
 દાસ નિજનંદને દ્રઢ વિશ્વાસ છે, દેખતાં તુજ દેદાર;
 તારી ગતિ તો તારીજ પાસે, પામે ન કોયે પાર;
 જખ મારે જે જીભે રે, કહે મારા જેવો કાષ્ટ નથી; ગો. ૫

કાણો કાથજો.

ગરખી.

પ્રભૂ કાથજો આ કાણો—ટક.

કીધો તેં સ્થાને કાજે રે, પ્રભુ; લાયક જન દેખી લાજે રે; પ્રભુ. ૧
 બળગાડયો વેઠ તરીકે રે, પ્રભુ; છે ભર્યો હજાહજા વિષે રે; પ્રભુ. ૨
 છે દશ ઠેકાણે ફાટયો રે, પ્રભુ; મહિં ચપટી રહે ન આટો રે; પ્રભુ. ૩
 તે ભર્યો ભર્યો ને ઠાકો રે, પ્રભુ; કાષ્ટ ગોરા ને કાષ્ટ કાજો રે; પ્રભુ. ૪
 અદ્રવ્ય એમાં દશ નારી^૧ રે, પ્રભુ; મહિં વ્યંડળ ચોમખધારી^૨ રે; પ્રભુ. ૫
 રિપુ રાગ દેશ મહિં મ્હાલે રે, પ્રભુ; મળિ છ*જણા સાથે ચાલે રે; પ્રભુ. ૬
 મહિં શોણિત^૩ અસ્થિ^૪ સ્નાયુ રે, પ્રભુ; વળિ વિવિધ ભર્યા મહિં વાયુરે;^૫ પ્રભુ. ૭

૧ ઈંદ્રિયો. ૨ મન. * ખટ રિપુ કામ ક્રોધાદિક. ૩ લોહી.
 ૪ હાડકાં. ૫ સમુદ્રમાં ભરતી ચડે છે તે વીર કહેવાય છે તેમ મનુષ્યના
 શરીર તથા મગજમાં વિવિધ વાયુની વીર આવતાં સ્વભાવ અને વિચારની
 ઉચ્ચપાચલ થાય છે.

મહિં મળ મૂતર લિંટ લાળ રે, પ્રભુ; ક્ષ આધિ વ્યાધિની જ્વાળ રે; પ્રભુ. ૮
 ને જોશે ઉલટો કરીને રે, પ્રભુ; ગમશે નહિં જોવો ફરીને રે; પ્રભુ. ૯
 ઉપરથી અચ્છો લાગે રે, પ્રભુ; પણ મહિં જોતાં મન ભાગે રે; પ્રભુ. ૧૦
 તેં ભર્મ રાખવા તેનો રે, પ્રભુ; તેં પાર ન રાખ્યો સોનો રે; પ્રભુ. ૧૧
 કીધાં વલ્લભ વણુ રાજ રે, પ્રભુ; પણ કેથી રહી ન માજ રે; પ્રભુ. ૧૨
 શું રાંક અને શું રાજ રે, પ્રભુ; પણ કેના ન મળે સાજ રે; પ્રભુ. ૧૩
 બહુ બંધનથી કરી બાંધ્યો રે, પ્રભુ; પણ ક્યાંક ન લાગે સાંધો રે; પ્રભુ. ૧૪
 છે વ્યર્થ ઉભાડી ફરવો રે, પ્રભુ; શું ગર્વ નિજનંદ ધરવો રે; પ્રભુ. ૧૫

જગત અને જગતનાં કાર્ય સઉ ભગવાનજીની લીજા
 છે તે વિષે ગરબી.

અચકો મચકો કારેલી—એ રાગ.

ભાજો ભગવાનજીની લીજા—ટેક.

ભાજો ભગવાનજીની લીજા, છે ખેલ ખરો નાટકનો રાજ; નાટકમાં.
 જીવર આકાશ તળે ઇલા, છે દેખાવ જ એ દ્રગનો રાજ; નાટકમાં. ૧
 કોઇ સેનશાહ બહાદુર શાણુ, કોઇ સેનશાખાનુ શાણી રાજ; નાટકમાં;
 કોઇ રાજધિરાજ મહારાણુ, કોઇ રાણી ને મહારાણી રાજ; નાટકમાં. ૨
 કોઇ રાજકુંવર, કુંવરી કોઇ, છે સ્વાંગ સર્વ ઉપરના રાજ; નાટકમાં;
 કોઇ જગતશૈઠ લેજો જોઇ, કોઇ શૈઠો નગરનગરના રાજ; નાટકમાં. ૩
 કોઇ દાશિ દાસ કે શેઠાણી, કોઇ અમિર વનિર ઉમરાવો રાજ; નાટકમાં;
 સૌ જુગતે એમ લેજો જાણી, છે ફુનિયાંના દેખાવો રાજ; નાટકમાં. ૪

૧ ઝાડોની જાલ પાંદડાં. ૨ કપાસ. ૩ મુઠિયાં. ૪ આંખો.

કોઇ તો બેઠા નામાં માંડે, કોઇ ફેસલા દારસ ફરતાં રાજ; નાટકમાં;
 જ્યમ નાટક નાટકિયા માંડે, એમ નિરખ્યા નાટક કરતાં રાજ; નાટકમાં. ૫
 છે લખવું માંડવું સહ એવું, બોલવું ચાલવું સહ એતું રાજ; નાટકમાં;
 બેસવું ઊઠવું સહ એ જેવું, સૂવું, કરવું, કંઈ કહેવું રાજ; નાટકમાં. ૬
 છે પંચ વિષય પણ સૌ એવા, માયાવી^૧ કારજ સરવે રાજ; નાટકમાં;
 રિપુ છે એમ સમજ લેવા, ત્રિગુણી માયાને ગરવે રાજ; નાટકમાં. ૭
 જ્યાં એવાં જે કારજ દેખો એ માયા સહ મશ્વરની રાજ; નાટકમાં;
 જાદુગરનાં જાદુ લેખો, છે લીળા સહ ભગવતની રાજ; નાટકમાં. ૮
 સ્ત્રી પુત્રાદિક સરવે એવું, છે રાજપાટ સહ એવાં રાજ; નાટકમાં;
 છે સગાં કુટુંબ સહ એ જેવું, કેને પછિ સાચાં કહેવાં રાજ; નાટકમાં. ૯
 આત્મા પ્રશ્નથી અવલોકો, તો કાંઈ નથી કહેવાતું રાજ; નાટકમાં;
 ધરિયે ભ્રમજળરેતો શ્વેદ ધોખો, નથિ રંચ કશું રહેવાનું રાજ; નાટકમાં; ૧૦
 થિર નથિ ધોખાના ધરનાના, દિન બદલાં સર્વ જવાના રાજ; નાટકમાં;
 નિત નાટક નવલાં રમનારા, નાટકિયા નવા થવાના રાજ; નાટકમાં; ૧૧
 સુખ દુખ તન મનનાં સૌ એવાં, હસતું રડવું સહ એવું રાજ; નાટકમાં;
 ધંધોલિયાં^૨ બાળકનાં જેવાં, ધન ધામ ધરા એ જેવું રાજ; નાટકમાં. ૧૨
 ગારાના^૩ હાથી ને ઘોડા, શિશુ^૪ સરવે કહે અમરા રાજ; નાટકમાં;
 બાહન વજ્રભવ ઝાઝા થોડા, તેમ સરવે ગણા તમારા રાજ; નાટકમાં. ૧૩
 મિથ્યા મિથ્યા મિથ્યા માનો, ઢિંગલા ને જ્યમ ઢિંગલિયો રાજ; નાટકમાં;
 સ્ત્રી આદિક સહ એવાં માનો, પુતળાં ને જ્યમ પૂતળિયો રાજ; નાટકમાં. ૧૪
 અમ સાચો નાચ્યા કે કૂઠા, ને ઉગ્મગરો જે વેઠ્યો રાજ; નાટકમાં;
 કૃત્ય-અપકૃત્ય વહોર્યાં તે જૂદાં, નિગ્મનંદ દારી બેઠો રાજ; નાટકમાં. ૧૫

૧ ખોટાં-માત્ર દેખાવવાં. ૨ ઝાઝવા. ૩ નાનાં છોકરાં રમતામાં
 ધૂળની પાળો વગેરે કરી ખોટાનાં ધરનાનાં છે તે. ૪ માઠીનાં. ૫ બાળક.

આત્મ ચેષ્ટા છાસફો.

ગરબી.

- અમે આજ ગયાંતાં રે, નાટક જોવાને;
તનના ને મનના રે, સંશય જોવાને. ૧
- છાસફો સાચો રે, ખેલ અમે દોઢો;
લિમડાથી કડવો રે, અમૃતથી મીઠો. ૨
- અરુ ધરના મળિયા રે, જવું ન પડ્યું બહારે;
હથરની કરુણા રે, એ વિણ કાણુ તારે. ૩
- માયાવી ચક્ષમાં રે, એણે મુંઠાવ્યાં;
દિવ્ય દ્રષ્ટિ આપી રે, અંતર ઉઘડાવ્યાં. ૪
- મુંગાંની પારશિ રે, તે મુંગો જાણે;
જે દિહું અમે તે રે, સૌ એ પરમાણે. ૫
- જીભેથી કથતાં રે, કથિયું જાય નહિં;
લેખણથી લખતાં રે, આવે પાર નહીં. ૬
- ક્યાંઘ નર રૂપ નિરખ્યાં રે, ક્યાંઘ રૂપે નારી;
ક્યાંઘ વ્યંડળ વેષે રે, અતિ આશ્ચર્યકારી. ૭
- પારણિયે પોઢ્યાં રે, ક્યાંઘ તો ઓશરિયે;
ક્યાંઘ આંગણુ રમતાં રે, વિચરતાં ભાંખડિયે. ૮
- કોઘ માને જોળે રે, હજી તો ખેલે છે;
કોઘ જાણા મધ્યે રે, પાઠો લે દે છે. ૯
- છે હજી કોઘ હરે રે. નથિ અવતાર ધર્મા;
સરવે છે સાચા રે, પણ નથિ બહાર પડ્યા. ૧૦
- કોઘ તો થઈ રાજા રે, રૂઝાં રાજ્ય કરે;

કોઇ તો થઇ રાણી રે, શુભ શણુગાર ધરે.	૧૧
કોઇ રાજકુમારો રે, કુંવરિયો કોઇ;	
રૂપના અંબારો રે, સહિ લેજો જોઇ.	૧૨
કોઇ વજીર સૂબા રે, સેનાપતિ સારા;	
કોઈ રાજ્ય કાબજના રે, બીજા કરનારા.	૧૩
તે સાથે તેના રે, આત્મા સહચારી;	
નારી રૂપ કોઇ રે, કોઇ નર તનુ ^૧ ધારી.	૧૪
સરવે એમ જાણો રે, શેઠો ને શાહો;	
આત્મા રૂપ એકજ રે, બેગમ બાદશાહો.	૧૫
જે બેઠ દિસે તે રે, કાચી કાયાનો;	
છે પ્રપંચ જેવો રે, જુઠી માયાનો.	૧૬
ક્યાંઇ ગજ ^૨ રૂપ જૂલે રે, તૂપને દરબારે;	
બિહુક થઇ ભટકે રે, ક્યાંઇ દારે દારે.	૧૭
ક્યાંઇ શુક ^૩ રૂપ શોભે રે, રાણીવાસોમાં;	
ક્યાંઇ ફરતા વેષે રે, દાશી દાસોમાં.	૧૮
કોઇ બેશ્વિ બગીચે રે, ફૂલો વીણે છે;	
ક્યાંઇ તો પતિ સાથે રે, જૂલે જૂલે છે.	૧૯
ક્યાંઇ પનઘટ ઊપર રે, ધુંધટડા મુંઝી;	
નમિ નિર બરેછે રે, જળા મધ્યે ઝૂકી.	૨૦
કોઇ ધર ધર ભટકે રે, ભુંડણને વેષે;	
કોઇ તો થઇ કોયલ રે, આંખા પર બેસે.	૨૧
કોઇ તો થઇ હય ^૪ રૂપ રે, જ્યાં ત્યાં હલજેછે;	
કોઇ તો થઇ માખી રે, જ્યાં ત્યાં બળજેછે.	૨૨

કોઇ તો થઇ ગઇ રૂપ રે, દૂધડિયાં દે છે;	
કોઇ તો થઇ મહિષી રે, દુધ ધાટાં દે છે.	૨૩
કોઇ સુન એએના રે, થઇ એ પરમાણુ;	
કરિ ખાતર ખેતી રે, હળ કોષો તાણે.	૨૪
કોઇ તો તરફ રૂપે રે, કોઇ પુષ્પે પેત્રે;	
કોઇ તો ફળ રૂપે રે, પાણુ છે સરવત્રે.	૨૫
ક્યાંઇ તો જળ રૂપે રે, ક્યાંઇ વાયુ બાસે;	
ક્યાંઇ ઉડગણુ રૂપે રે, ઉડતા આકાશે.	૨૬
ક્યાંઇ સૂરજ રૂપે રે, પ્રકાશતાં પેખ્યા;	
ક્યાંઇ શશિ સ્વરૂપે રે, શું કરિયે લેખાં.	૨૭
ક્યાંઇ તો હીરા મણિ રે, ક્યાંઇ મોતી રૂપેરે;	
ક્યાંઇ તો ચરચૈતન્ય રે, ક્યાંઇ જ્યોતી રૂપે.	૨૮
કોઇ વખતે વનમાં રે, ક્યારેક આકાશે;	
એ કરે ગર્જના રે, બ્રમથી બિન ^૪ બાસે.	૨૯
ક્યાંઇ તો મુખ દાઢી રે, ક્યાંઇ લાસરિયા;	
કોઇ મુખના મીઠા રે, કોઇ ખારા ^૫ દરિયા.	૩૦
ક્યાંઇ વાણી વેષે રે, વિચિત્ર એ દાસે;	
પણુ વિચારિ જોતાં રે, હજીયું તો હાસે.	૩૧
આત્મા ભર આત્મા રે, દિલ ભર દિલ કહેછે;	
કારણમાં કારણુ રે, મોહું એ રહેછે.	૩૨
નથિ મ્હોની વાતો રે, છે વેદે દોષી;	
છે વેદ સનાતન રે, સકે હીંદુ સાખી.	૩૩

નથિ મહમદન ^૧ નોખા રે, નૂર કહે અલ્લાહનું;	
નથિ કહેવું નોખું રે, કાજી મુશ્કનું.	૩૪
પાદાર્થો માથાં રે, પણ એ પાટછે;	
જઘનો પણ જોતાં રે, એનું એ કહેછે.	૩૫
નથિ વેદ વિરૂધની રે, કોમ વાતો કરતા;	
સરવે કહે સાચી રે, આત્માની ડડતા.	૩૬
કમ વેપ બવાયો રે, નાટકમાં નાખે;	
નિજ જાત બવાયો રે, મન નિશ્ચય રાખે.	૩૭
તો ખાય રળીને રે, અવરને ખવરાવે;	
પણ સ્વાંગે ભૂલે રે, ચિત્ત ધટકી જાવે.	૩૮
રખડે સ્ત્રી સંતતિ રે, હોય વૃધ માખાપો;	
ગણશે સકિ એનો રે, વળિ એ ગંડાપો.	૩૯
ડડતા આત્માની રે, સકિ જણો સાચી;	
દેશે ને વેષે રે, ના રહેશો રાચી.	૪૦
નાતો ને જાતો રે, જમવા રમવાની;	
રંગો રૂપોનો રે, સખગ હવા પાણી.	૪૧
કર્મો અનુસરીને રે, વણાશ્રમ કીધા;	
જે જેને ફાળ્યા રે, તેણે તે લીધા.	૪૨
નામો અવટકો રે, જેવાં ક્ષેત્ર કહું;	
આત્મા રૂપ એકજ રે, ના કંઈ ભેદ લહું.	૪૩
નથિ ખેત્રાં સરવે રે, એક પ્રકાર તણાં;	
હડા હિતરીને રે, જોતાં ભેદ ^૨ ધણા.	૪૪

૧ મુસલમાન. ૨ જે ખંડ કે દેશમાં જન્મ થાય તે પણ ક્ષેત્ર જે માત પિતાના અંગથી જન્મ થાય તે પણ ક્ષેત્ર એમ અનેક પ્રકારનાં ક્ષેત્ર સમજવાનાં છે.

બારે ગાજીએ રે, બોલી બદલે છે;	
જેની જે ભાષા રે, ત્યાં તે ભાષેછે.	૪૫
ગંધારી ^૧ ક્યાંનાં રે, કૂરુ તૃપ ક્યાંના;	
પાંડવ ^૨ પણ ક્યાંનાં રે, પાંડવ પણ ક્યાંના;	૪૬
યાવનિ ^૩ પણ આવી રે, આપણમાં ભળિયાં;	
આત્માના આત્મ ^૪ જ રે, આત્મામાં ભળિયા.	૪૭
હસ્તિને ^૫ બંધન રે, સ્વતંત્ર છે આત્મા;	
છે સ્વતંત્ર સહર્થા રે, કેવળ પરમાત્મા.	૪૮
એથી કાએ નથિ રે, અવનીમાં બળિયો;	
તેનું કિધ ^૬ શોધન રે, સાચું તે રળિયો.	૪૯
વિગતે વર્ણવતાં રે, આવે પાર નહીં;	
માટે સંક્ષેપે રે, દાધો સાર કહી.	૫૦
પશુ, પક્ષિ માનવ રે, ઉદ્ભવે એ રીતે;	
જડ ચૈતન્ય સરવે રે, પેખો એમ પ્રીતે.	૫૧
ક્ષેત્રાને સંગો રે, વળિ સ્પર્શાદિક;	
કીધી પ્રભુ કાઢી રે, એમ ન્યુનાધિક.	૫૨

૧ કંદહારના રાજની દીકરી. ૨ ત્રિપિષ્ઠપ (ટિમેટ)ના રા-
જની દીકરી. આજ સુધી પણ ત્યાં પાંચ ભાષ વચ્ચે એક સ્ત્રી
પરણવાનો ચાલ છે. ૩ જગન્નાથ પંડિત યવનની દીકરી પરણ્યા
હતા ને ગંગાલહરીથી ગંગાજીએ તેને પવિત્ર કરી હતી. ૪ દીકરા.
૫ હાથીના ખોળિયાંને બંધન છે પણ આત્માને નથી. રાજ, મનુષ્ય
પિંજરને કેદ કરેછે પણ આત્મા સ્વતંત્ર છે. સ્વપ્નાવસ્થામાં ક્યાંક
ક્યાંક તે બ્રમણ કરી આવેછે. ૬ કીધું.

અવયવ આકારે રે, કોટીનાં કર્મો;	
જાણો સૌ જવા રે, કોટીના ધર્મો.	૫૩
મોર્ખ સાગરમાં રે, જાયાં ને નીચાં;	
કોઠી આ જગમાં રે, જાણો પ્રભુ ધન્યા.	૫૪
તનિ રાગ હૃદયથી રે, ટેપ ન દિલ આણો;	
કોડીથી કુંજર રે, એક આત્મા જાણો.	૫૫
શુદ્ધ પ્રેમ સહુમાં રે, ઉમળકો આણી;	
ઉર કરો પ્રકૃલિત રે, બ્રહ્મ એકજ જાણી.	૫૬
કરિ અંતર્દ્રષ્ટિ રે, જાંખી મેં જોયું;	
સ્વમાનું નાટક રે, સ્વમામાં ખોયું.	૫૭
મુળ સ્વરૂપ મારું રે, મેં એકજ દીઠું;	
જે બ્રહ્મ સ્વરૂપે રે, મુજને અતિ મીઠું.	૫૮
જ્યાં ત્યાં હું પાખી રે, અવર કો છેજ નહીં;	
સ્પૃહા કે લજ્જા રે, વળતી કોનિ રહી.	૫૯
મોહન મન મોહન રે, નિજનંદમાં નાંખ્યું;	
મુજ નામ નિજનંદ રે, રૂચિ ગુરૂની રાખ્યું.	૬૦
ગુરૂ નામ ન જાણું રે, સ્વપ્નામાં દીઠા;	
અંતરના પ્રેમીના રે, દ્રષ્ટિના મીઠા.	૬૧
ઓગણિસો જીવર રે, પૂરા પંચોતર;	
સંવત વિક્રમનો રે, વાસર ખુધ વાસર.	૬૨
શુભ જેઠ વહીની રે, પાંચમ શુભકારી;	
આવતી વહિ પાંચમ રે, જન્મ તિથિ મારી.	૬૩
જય જય શ્રી ગુરૂની રે, જાણુ ગુરૂ મારો;	
હું કાંઈ ન જાણું રે, એના હૃદયારો.	૬૪

ગુર મરજી પાખી રે, ડગ નથી દેવાતું;

જય જય શ્રી ગુરની રે, ગુર વિશુ નથિ વાતું.

૬૫

નથિ રાગ દેખતે રે, તજિ હજિ હું ખાટયો;

હન્હયે પૂરો રે, કીધો છાસફો.

૬૬

સ્વાત્મ દિક્ષા.

પદ.

જગુની જીવો રે ગાપીયદની—એ રાગ.

રંગ રે સ્વામી રામતર્યજી, પ્રેમે થયો એમ. એ. પાસ જી;

બાપણો વાંચી બલાં બલાં, પ્રતિ પામે વિકાસ જી; રંગ રે-૨૬.

શ્રાવણ વદિ શુભ ચતુર્દશી, ગણિયે રૂડો ગુર વાર જી;

સંવત ઓગણી ત્રોતેરો, પુર વઢવાણ મોઝાર જી; રંગ રે. ૧

માણ્યો દિવસ તુજ અંધમાં, અર્ધ રાત્રી પણ એમ જી;

વાંચી સુતો એ વિચારતાં, કહો નિદ્ર આવે કેમ જી; રંગ રે. ૨

પાદલી રાતે પ્રોઢનું, પામ્યો સ્વપ્ન એ પેર જી;

બરમ જુગી બેખ મેં ધર્યો, કોધી સ્વામીએ મહેર જી; રંગ રે. ૩

જ્યાં જ્યાં અમલદારી મેં કરી, ત્યાં ત્યાં માગી મેં માફ જી;

કટુ જો કહ્યું હોય કાઠને, કરજો તો સહ તે માફ જી; રંગ રે. ૪

સીંધના કાંઠા સુધો પેચિયો, દેખી થયા સૌ દિલગીર જી;

જાગી જ્યાં જોઈ કશું નથી, પડ્યો વિચાર એ વિર જી; રંગ રે. ૫

જીજો દિવસ વગી શું અન્ય, એજ ટાણું એ રાત જી;

રૂડા માત્ર મહારાવને, બેઠ્યો જઈ બલિભાત જી; રંગ રે. ૬

મોટો જામેલ મેળાવડો, એની મહેલાત મોઝાર જી;

ત્યાંથી સાથે તેડી લાવિએ, હવે જ્યાં મુજ આગાર ૭; રંગ રે. ૭
 ઉણ્ણાદકે પગ પખાળિયા, કીધા દુવાલે સાપ ૭;
 કહ્યું કુમાર શ્રી કૃષ્ણના, કરજો ગુન્હા હોય માફ ૭; રંગ રે. ૮
 કહિ જ્યાં લેવા જાઉં થાળ ત્યાં, ઉઘડી ગંધ મુજ આંખ ૭;
 રંગ રે સ્વામી રામતિર્થ ૭, ઉરના પૂર્ણ અભિલાષ ૭; રંગ રે. ૯
 સ્વામી હતા માંચ સાત જ્યાં, દોડો એક ન એ ઠાર ૭;
 દોડો ન રૂડો મારો રાવ ત્યાં, મહારાવ ખેંગાર ૭; રંગ રે. ૧૦
 રહ્યું પહેરેલ અંગે પંચિયું, પહેરણ અંગે પહેરેલ ૭;
 નહિ ભેષ કે નહિ ભસ્મ કંઠ, જુઓ કુદરતી ખેલ ૭. રંગ રે. ૧૧
 પાણુ તુજ દિક્ષા એ સ્વામિ મેં, સ્વિકારી છે સદાય ૭;
 શિષ્ય સ્વામી હું સ્થેજનંદનો, નિજનંદ ગુણ ગાય ૭; રંગ રે. ૧૨

શિખરખંધી દેરા વિશે.

કાફી.

શીખર ખંધી દેરે રે, આ જુઓ સિતા રામનું;
 ભજન કરિ લ્યો ભાવે રે, કરિ લીધું તે છે કામનું.--ટેક.
 કાળી ધનરતો હરિએ કાઢી, હવે ધરાવી સ્વેત;
 મુખ કાળું પણુ એણે મટાડ્યું, હરિયે જણાવ્યું હેત;
 ચાલે દેશોદેશે રે, નાણું જોના નામનું; શીખર. ૧
 ક્યાં જાઉં કાશી ક્યાં જાઉં મંગા, ક્યાં જાઉં જમનાં કાંઠ;
 સસ્ત્રવતિ ઝામતી ઝામતરી એ, સર્વે શ્રીમંતો માટ.

ત્રિવેણી તનની સાધી રે, પેળો એના પરીણામનું; શ્રીખર. ૨
 જાડા ઉતરી આમકારેશ્વર, કરાં ઉઘાડો કપાટ;
 નાસિકાએ થઇ બ્રહ્મટી વચેથી, અંદર ઉતરો સડસડાટ;
 આંખીએ કરિ જ્યોતીની રે, અતિ સુખ થો અભિરામનું; શ્રી. ૩
 એ રે દેરેથી નવ નાથ પ્રગટયા, પ્રગટયા ચોરાશી સિદ્ધ;
 આઘ મીરાં ને નરસિંહ મહેતો, પામ્યાજ ત્યાંથી પ્રસિદ્ધ;
 રિપૂ નથી તમે કેના રે, રૂપ છો આત્મારામનું; શ્રીખર. ૪
 ક્ષેત્રોને સંગોનું કામ જ થું છે, આત્મા થશે અંતર્ધ્યાન;
 બહાણું મંદિરિયું આ વિંખાઇ જશે, સંધરશે ન સ્મર્યાન;
 નેટે નિજનંદ સાચું રે; નામ છે સિતા રામનું; શ્રીખર. ૫

નિજનંદ સ્વપ્ન બત્રીસી.

પરજ.

અરેરેરે ક્યાં હવે જોતું રે, અરેરેરે ક્યાં હવે જોતું રે;
 રખડતું બાળ મુંકી ગયા રોતું રે, અરેરેરે—ટેક.
 નામ ન જાણું કે કામ ન જાણું, કોચન બાલ વિશાળ;
 બીને વાને ને બયાં શરીરે, બરું મુખાવિંદ લાલ; અરેરે. ૧
 નહિ અતિ ઉચા ને નહિ અતિ નીચા, કદે કદાવર તોય;
 લાંબુ જોળ ને મરકતું મોઢું, કહું ન એવું કામ; અરે. ૨
 આંખોમાતો અમૃત વરસે, પૂરણ હૃદયે પ્રેમ;
 નાળી ઉદરની મધ્ય કમળ કહું, ક્ષીર સાગરમાં જમ; અરે. ૩
 નમણું રૂપાણું નાક નિહાળ્યું, હાથ હાથીની સુંદ;
 ચરણ કમળ તો ચિત્તમાં આજેખ્યાં, દેખી થયો દિગ્મહક; અરે. ૪

- અલ્પ નહાતું ઉપવસ્ત્ર પાસે, બીડતું કોપિન કોષ ભાત;
ઓઝીંતા આવી ઉભા મુજ આજે, ગુરૂ કહું કે તાત; અરે. ૫
- સ્નાન કરી શિર કેશ કટી ઢંક, જોરે ઝાટકતા જોય;
વાંકી દ્રષ્ટિએ વળિ વળિ વિલોકતા, પિતા એવા ક્યાં હોય; અરે. ૬
- કાળંદરીમાં નાગ દમન કરિ, આવિયા જાણે આંચ;
ગોકુળ વાંસળિમાં કર્યું શેલું, મોહનિ એવી માંચ; અરે. ૭
- અંમ સુધારી નિજ ઉપવસ્ત્રે, નીચોવી કાઢ્યું નીર;
ઢાંકી પીઠ ખભા એ પાછળથી, આગળ ખુલ્લું શરીર; અરે. ૮
- અતિ સ્નેહે મને લીધો ઉપાડી, હેતે પસારી હાથ;
કર એક વાંસે ને કર એક હેઠે, તેડે શિથ જમ તાત; અરે. ૯
- નેહે કરી મુખ નિર્ખંતા ચાલ્યા, મલપતા શ્રી મહારાજ;
કુટુંબ કળત્રને મેં કહ્યું જાઉં, કુતો મારે છુટ્યો આજ; અરે. ૧૦
- સ્થેરો કે બંદર જોજો મેં જોયાં, કે કોષ મોટાં ધામ;
તે તે ફરી મને તિર્થ કરાવ્યાં, નીચે ન મુક્યો નામ; અરે. ૧૧
- સ્નેહી સંબંધી સંત કે સાધુ, કષ્ટક મુદત પર મજલ;
ભાવ સહિત તેનો ભેટો કરાવ્યો, એવા ઉમંગ ભરેલ; અરે. ૧૨
- કઠને કહ્યું મેં તમે મને કહેતા, કળિમાં નથી આજ કોષ;
ગુરૂ કહો કે પિતા કહો મુજ, જુઓ હ્યો નજરે જોષ; અરે. ૧૩
- ફેરવી ફેરવી પાછો પથારીમાં, લાવી મુક્યો મુજ ઘેર;
પેખી ગુલાલ ગુલાલ પથારી, મ્હા પ્રજ્વળી એવી મ્હેર; અરે. ૧૪
- શ્રી મુખનાં દાઢી મુંછો શિરોરૂઢ, ને ગુલાલે બર્ષા જાત;
જોરે કરીને મેં દીક્ષા ઝાટકતા, પ્રીતી તણા મુજ પાત; અરે. ૧૫

મુંકીને જાશે મેં નવ જાણ્યું, આપ થયા અંતર્યામીનઃ
 અપરાધ શો આ શિશુનો હશે, એવો ભલા કહો ભગવાન, અરે. ૧૩
 બાપા બાપા કરી બુમો પાડી ખુબ, નયન વહટયાં નીર,
 આંસુ લુવાને ઓરા ન આવ્યા, શી થમ એવીં તકસીર, અરે. ૧૭
 ક્યાં ગયા તે મને ગમ નથી પડતી, મુંઝાઉછું તેથી મંન,
 દેને ગમ રાત પેઢે પ્રભુ મને, દયાનિધિ દરશન, અરે. ૧૮
 વિજ્ઞેગના આ દિન કેમ વીતશે, વડો તો એજ વિચાર,
 ધરમાં રહે મને ગમતું નથી, સુતો આપ વિના આ સંસાર, અરે. ૧૯
 ટોળા વિખૂટી મગલી જ્યે, જળથી વહટયું મીન,
 બાળ વિખૂટું એમ આપાપથી, છો પ્રભુ મારા પ્રવીણ, અરે. ૨૦
 દીઠા નહોતા ત્યારે દુઃખ નહોતું, દીઠાનું દાણુ દુઃખ,
 માત પિતા તો મારે તમે છો, દુઃખ આપો કે સુખ, અરે. ૨૧
 માઆપ મુકે, ભાધ્યો ભાગે, પુત્રો કરે મસિયાગ.
 સંસાર તો ઠીક સ્વાર્થની બાજી, ઉઠી સંસારમાં આગ્ય, અરે. ૨૨
 એમ મુકી ગયે આરો નથી પ્રભુ છો તમે જગત પિતાય,
 તમે તમે તો આ બાળ જશે ક્યાં, કોણ કરે રક્ષાય, અરે. ૨૩
 બાળ રખડતું પુલ્લું જો મુકે, કાર્ય શુન્દહાલિત ગણાય,
 તેવું કરવું તમને ઘટે નહીં, રાખના છો તમે સય, અરે. ૨૪
 ગોકુળ મુકી મથુરાં ગયા, રહી ગોપિયો કરતી વિલાપ,
 જાહે જશે ક્યાં વેલો તજીને, એમ વિચારો આપ, અરે. ૨૫
 માન ગુમાનમાં સમજે શું માનવિ, આપનું સર્વ ગણાય,
 મારે કશું નથી સેવા કે દેવા, હાંસી એ આપની થાય, અરે. ૨૬
 સુગ સ્વામીજી સચ્ચિદાનંદજી, રહિ ન શક્યા તમ સિવાય,
 આગ્રહે મળિયા આપને આત્મી, એ શક્તિ નથી મુજમાં, અરે. ૨૭

જોખું તનનું ખલકમાં રખડે, પ્રાણ તમારી પાસ,
 અંત્યકાળે આવી આખર સુધારશો, દિલમાં છે દ્રઢ વિશ્વાસ, અરે. ૨૮
 મુખ દેખાડ્યું એ આનંદ મોટો, પાધરા થયા પ્રત્યક્ષ,
 શંકાઓ ગદ્ય આજ સુધીની જીડી, લેશ ન ભૂલું લક્ષ, અરે. ૨૯
 સંવત જોગણિસો ને પંચોતેર, મનહર મૃગશિર માસ,
 શુદ્ધ પંચમ રવિની શુભ રાત્રી, ઉરની પૂરી આશ, અરે. ૩૧
 સંતોષ એટલો શ્રદ્ધિમાં આવી, હરી ગયા જોષ હાલ,
 દાસ નિગ્મનંદને નિત્ય દેજો, દશન દીનદયાળ, અરે. ૩૨

જ્ઞાન કક્ષો.

બાવની.

છપાઈ કુંડાળી.

અ અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ મુખ, કરિ ઉઘાડતો મ્હેનાં યુંક,
 નહિ વહાલાં કે વેરી કોઇ, હસતો સડના સાંસું જોષ,
 કેવળ પયથી ભરતો ક્રમ, ૧ અ અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ મુખ.
 પછિ એ ઐનું પડ્યું પિછાન, ગુર એણે થઇ આપ્યું જ્ઞાન,
 શિખવ્યું કક્ષાઈમમ્મા સર્વ, દિલ ધાર્યું દીવાળી પર્વ,
 નહિ લાલુ ગુર શંકાનું ભાન. પછિ એ ઐનું પડ્યું પિછાન. ૨
 દષ આંગળિયો થેઇ થેઇ કરી, શિખવ્યું જોમા રહેતાં કરી,

૧ પેટ. ૨ મા. ૩ કાકા મામા-અથવા નકર નકર. ૪ થેઇ થેઇ.

કર્મો બેસતો દધ બેસણી, ચાલણુ ગાડિ ચાલવા તણી,
 બહી વિગત સહ ભર્મે ભરી, દધ આંગળિયો થેઇ થેઇ કરી. ૩
 ખાન પાન શીખવિયાં ખૂળ, દ્રશ્ય દુનિયાં કરી આમેદુન,
 પામ્યો લાખ પિતાનાં લાડ, પ્રભુનો તેમાં ભૂધ્યો પાડ,
 મન માન્યા આપ્યા મહેસૂખ, ખાનપાન શીખવિયાં ખૂળ. ૪
 વર્ષ છ સાત તણો તું થયો, લેશ મર્મ પણુ તેં નવ લલો,
 પ્રેમિ પિતાએ કરી પ્રયાસ, પછિ સોધ્યો ત્રાહિત ગુર પાસ,
 શર અરઆથિ એ શિખવે રહો, છ સાત વર્ષ તણો તું થયો. ૫
 અબ્યાસે ને ઉમરે વધ્યો, આંક શિખ્યો ને દુકા બધો,
 બણી ગણી બનિયો તું ભૂર, આખર પણુ સો ધુળની ધૂળ,
 અર્થ લિધો તેં ઊધો બધો, અબ્યાસે ને ઉમરે વધ્યો. ૬
 અપ્રમા ધર ઉ કરતો જોહ, હુકુંદ માં જમ પેઠો તેહ,
 એ એ દગર એ એ પર ગયાં, પ્રજા પુત્ર પૌત્રાદી થયા,
 અપ્ર કરતો અટક્યો જોહ, અપ્રા ઈ ઉ કરતો જોહ. ૭
 ઝડ ઝડ લૂ લૂ જીભ ન વળે, જવાબ માટ ન જીભ ઊથલે,
 એ અં અં તે અવની પડ્યો, સ્વાસો આવી કંઠે અડ્યો,
 રહ્યાં નિર નયણેથી ગળે, ઝડ ઝડ લૂ લૂ જીભ ન વળે. ૮
 કહે કકા શું કીકો થયો, થમ કિકરે ઉચ્ચારે રહો,
 કોકિલ^૫ કુકટ^૬ ફ ફ કરે, કાગા^૭ કાંકાં કરિ ઉચ્ચરે,
 રચ ન ચેત્યો સાંભળિ રહો, કહે કકા શું કીકો થયો. ૯

૧ માખાપ વગેરે તે અપ્રા સંતતી ભવિષે મળવાનાં તે.
 ૨ (ધ) સર્વ (અ) નામ નથી મતલબ નાશવંત છે. ૩ હુંપદ.
 ૪ આંખ્યો. ૫ કામલ. ૬ કૂકડા. ૭ કાગડા.

- ખખખા ખંખિયું ભેગી કરી, ના ખાધી ના ખરચી જરી,
શિર બેઠો થઈ કાળો સાપ, ઉડે જળ કાં નાખી આપ;
વિજુ નામે એક ન વાવરી, ખખખા ખંખિયું ભેગી કરી. ૧૦
- ગગગા ગગો રહ્યો તું નેટ, જગમાં જગમી પાલ્યું પેટ;
ગર્થ જોઈ તું ઘેસો થયો, ખટ રિપુમાં અંધાઈ રહ્યો;
અગવતથી નવ કીધી બેટ, ગગગા ગગો રહ્યો તું નેટ. ૧૧
- ઘઘઘા ઘરમાં ધુમતો રહ્યો, ઘઘામાં ઘેરાઈ ગયો,
ઘઘામાં અંધારે ઘેર, કહું તે દીહું ચ્યારે કોર;
એ ઘઘો સહ અળગો થયો, ઘઘા ઘરમાં ધુમતો રહ્યો. ૧૨
- ડ૦ અચાવી અંગ ન શક્યો, બોલ્યો તે સૌ જોવું બક્યો.
અંત્ય સમે જે આવે કામ, તે નવ જીભે લીધું નામ;
થાય પાર તું જેના થકો, ડ૦ અચાવી અંગ ન શક્યો. ૧૩
- ચચચા તુજ ચતુરાઈ બંડી, ચંચળ ચિત વચ્ચ ન રહું ધડી;
ચાહન ચોવટિયો થઈ ર્યો, તારો તેં વિચાર ન કર્યો;
ચોરે ચહટે બેઠો ચડી, ચચચા તુજ ચતુરાઈ બંડી. ૧૪
- છછછા બહુ છોકરમત કરી, છગ કરિ દુનિયાંને છેતરી,
છકમાં છૂટયા ખારી છોક, અરે ન તેં ક્યાંય રાખી એક,
જમથી પણ ખીનો નહિ જરી, છછછા બહુ છોકરમત કરી. ૧૫
- જજજા જતી જીવાનિ ન જોઈ, બાળ અવસ્થા એજે જોઈ,
જક વયે મોટપમાં મુવો, જ્યાં ત્યાં સહમાં આગળ હુવો,
કહો હવે તુજ બેલી કાઈ, જજજા જતી જીવાનિ ન જોઈ. ૧૬
- ઝઝઝા ઝાઝાં વિષનાં ઝાડ, તેં વાવ્યાં તેં કીધી વાડ,

૧ ખારેક ખજુરનાં ઢીલા રૂપ નાણું. ૨ સાધરામાં અથવા
ફેલાનિમાનમાં.

- અમ્મર ફળ એમાં નવ થાય, અમૃત રસ એ તો નહિ પાય,
એ થઇ તુજને મોટી આડ, ઝઝઝા ઝાઝાં વિષનાં ઝાડ. ૧૭
- યં નવ કોઇનો શીખ્યો સર, તેં અંત્યે તુજ તેવું કર્યું,
આ લોકે નિંદાઓ અતિ, પરલોકે નાથ તારી ગતિ, ૧૮
- બહુ તારું તેં ખૂરું કર્યું, યં નવ કોઇનો શીખ્યો સર.
ટટ્ટા નારી ખૂરી ટેવ, એ તો રહિ એમજ અહમેવ,
નેટ શુધી તેં છાંડી નહીં, વૃત્તિ ન વિશ્વંભરમાં વહી,
શું રીઝે દેવાધીદેવ, ટટ્ટા તારી ખૂરી ટેવ. ૧૯
- ઠઠ્ઠા તું ઠઠ્ઠામાં રહ્યો, આળ્યો મનખો એજે ગયો,
દુર્લભ જાણુ મનુષ્યા દેહ, આવે ફરી ફરી નહિં એક,
ફેલ્ટ તારો ફેરો ગયો, ઠઠ્ઠા તું ઠઠ્ઠામાં રહ્યો. ૨૦
- ડડડા તેં તો વાળ્યો દાટ, હીંચ્યો ખુબ હીંચોળાખાઠ,
વળિ પાછો નહિ કર્યો વિચાર, કેમ પમાશે આ ભવપાર,
એના ન રહ્યા તને ઉચાટ, ડડડા તેં તો વાળ્યો ડાટ. ૨૧
- ઢઢઢા થયો હરાયું ઢોર, જમ જ્યાં ત્યાં નિજ જાયુવ્યું જોર,
શીખ ન તેં કેની સાંભળી, લાગ્યો પાય ન કેને લળી,
પરધન ને પરત્રીનો ચોર, ઢઢઢા થયો હરાયું ઢોર. ૨૨
- ઢેણા(ણ) તારી વીતી રાત, પ્રગટ્યું સાચું હવે પ્રભાત;
તે તારું આવે શે કામ, તેં ગુમાવ્યું તારું કામ,
વળતી શી તુજ કરિયે વાત, રેણા તારી વીતી રાત. ૨૩
- તત્તા તારાં જે તોફાન, ત્રાહિ ત્રાહિ તોખાં ભગવાન,
દેવો પણ રહે તુંથી દૂર, માનવની ત્યાં શી મગદૂર,
દારણુ દીસે દમ્ભ સમાન, તત્તા તારાં જે તોફાન. ૨૪

ધંધ્યા ધણિ ધરણીધર રાય, જાણ્યો તેં એને ન જરાય,
 ધંધામાં ધાયો દિન નિશ્ચ, ના પ્રભુ નામ લિધું કેા મિષ,
 કહે હવે અહિં કાણુ ઉપાય, ધંધ્યા ધણિ ધરણીધર રાય. ૨૫
 નન્યા નન્યા કરતો જેહ, નન્યો નારાયણનો નેહ,
 ભણતો તે તું ભૂલી ગયો, નેહ તને નન્યામાં રહ્યો,
 દયા ધરમમાં આગળ એહ, નન્યા નન્યા કરતો જેહ. ૨૬
 પરપા પાપ તણો તું ખેડ, પાપનિ ત્વચાર પાપનાં હાડ,
 સ્નાયુ શોણિત^૩ પાપે ભરી, કેમ થાય ઈસતકમો કર્યા,
 રહિ તારી તો એવિજ રાડ, પરપા પાપ તણો તું ખેડ. ૨૭
 ફેરફાર ફાંફાં મારછ ફેર, લાઇ તેં જન્મ હસાવ્યા લોક.
 અંત્યે પણ એનું એ રહ્યું, સૌકો જણે પાતક ગયું;
 સ્વદય ન કેને કહિયે સોક, ફેરફાર ફાંફાં મારછ ફેર. ૨૮
 બળબા ખાતો કરી બડામ, કરિ આવ્યો શી કહે કમાઈ,
 સાર્થક શું કીધો સંસાર, ભૂમિ પર રહિ કીધો ભાર,
 આવ્યો ઉલટાં કર્મ કમાઈ, બળબા ખાતો કરી બડાઈ. ૨૯
 ભલભા ભાન ન રાખ્યું લેશ, કરિ આવ્યો મુખ કાળું મેશ,
 પાછળથી પસ્તાવો થાય, એતો સધળો એજે જાય;
 વિધવિધના તેં કાઢ્યા વેશ, ભલભા ભાન ન રાખ્યું લેશ. ૩૦
 મરમા સૌ માયાની જાળ, છે સ્વપ્નાવત આજ પંપાળ;
 એમાં જ્યાં ત્યાં અટકી રહ્યો, માયામાં મોહિત થઈ ગયો;
 સદા રહ્યો બુદ્ધિનો બાળ, મરમા સહ માયાની જાળ. ૩૧
 યથ્યા યથ ઇશ્વરના અતિ, હૃદય ન ધરિયા તેં એક રતિ.

- નિજ યશ ગાનથિ કૃત્યો શ્રેયો, દિલમાં ઝર પ્રભુનો નવ ધર્યો,
મલિન કહું શી તારી મતિ, યથ્યા યશ પ્રશ્નરના અતિ. ૩૨
- રેરા રરરર રૌરવ કષ્ટ, ચિર બ્હોરી લીધું તેં સ્પષ્ટ;
એ આહું આવેછે આજ, જોયું નહિં તેં કાજ અકાજ;
- થમ ન શકે જે પ્રભુથી નષ્ટ, રેરા રરરર રૌરવ કષ્ટ. ૩૩
- લલ્લા લલ્લો^૧ ગણિતો લમ, અંતે આખર આવ્યો અહીં;
લાખો લખી ગયા કંઈ લેખ, મારી તેં તે સૌ પર મેખ,
- કેને તેં ગણકાર્યા નહીં, લલ્લા લલ્લો ગણિતો લમ. ૩૪
- વળ્યા વધભવ વિધવિધ તણા, માણ્યા તેં રાખી નહિ મણા;
મિથ્યા જગત પ્રમાણે થયું, સ્વપ્નાવત સ્વપ્નું થમ ગયું;
- ખાડા તેં તુજ હાથે ખણ્યા, વળ્યા વૈભવ વિધવિધ તણા. ૩૫
- શશશા શાસ્ત્ર સૂત્ર સિદ્ધાંત, દાખે કઈ કઈ દમ દ્રષ્ટાંત,
કદી ન સક્ષમ દ્રષ્ટિ કરી, જોયું નહિ ઉડા ઊતરી,
- લેલો^૨ ફેરવિ દીધી લાત, શશશા શાસ્ત્ર સૂત્ર સિદ્ધાંત. ૩૬
- પૂખ્યા પંઢ^૩ કહું તો તુંજ, સત્ય વસ્તુની પડી ન સૂજ;
મિથ્યા માઈ તાઈ કર્યું, હું તું એણે સરવશ હર્યું,
- ગમ ન પડી શોધ્યું નહિ ગૂજ,^૪ પૂખ્યા પંઢ કહું તો તુંજ. ૩૭
- સરસા સંત તણો તજિ સંગ, કેવળ તુજને ગમ્યો કુસંગ,
પયમાં વિષ જરા પડિ જાય, તો તે સરવે વિષ કહેવાય,
- એ રિત બ્રષ્ટ થયું તુંજ અંગ, સરસા સંત તણો તજિ સંગ. ૩૮
- હુઆ હમયું હેહું કરી, હેતે તેં નવ સમયાં હરી;
એવો હમ્યાદૂટ્યો થયો, અંતે લગી એનો એ રહ્યો,
- ચીર ન કદિયે એટો હરી, હુઆ હમયું હેહું કરી. ૩૯

ળળ સર્પાકારે રહ્યો, યોની લખ ચોરાશી વહ્યો:

સમજો સ્ત્રી સંતતિ ત્યાં સર્વ, પંચ વિષય પણુ ધર્માવર્વ,

પણુ તુજને સંતોષ ન થયો, ળળ સર્પાકારે રહ્યો.

૪૦

ક્ષક્ષ ક્ષર અક્ષરની વાત, સમજ્યો નહિં દીવસ કે રાત,

માંડ દિઠો આ માનવ દેહ, એજે પણુ કાઢ્યો તેં એહ;

તો પછિ ત્યાં શી કરિયે તાંત, ક્ષક્ષ ક્ષર અક્ષરની વાત.

૪૧

ફફ ફરિ તું ગોખી મુવો, અગ અગ ઊચરતો હુવો,

ફા શીખ્યો પણુ અર્થ ન ગ્રહ્યો, અગાતી તું એવોજ રહ્યો.

ફરિ ચોરાશી ફરશે જુવો, ફફ ફરિ તું ગોખી મુવો.

૪૨

એમ ગયા કહિ એણી વાર, જિવને તેડી જમ નિજ દાર;

શુણિ કંકો જે લેશે સાર, તે રહેજે ઉતરશે પાર;

કરશે કરણા જગ કરતાર, એમ ગયા કહિ એણીવાર.

૪૩

એ કંકો તમ આગળ કહ્યો, ગાતી વિપ્ર શ્રીમાળી રહ્યો,

કવિ કલપત સુત મોહન નામ, મનમોહન પણુ છે કાઢા દામ,

નેટે નામ નિજનંદ લહ્યો, એ કંકો તમ આગળ કહ્યો.

૪૪

પ્રભુના ઘરથી બહીવા વિષે ચાખખા.

તારા ^૧ કેમ ઉઠ્યો છે દી, ^૨ કાંઈ તો પ્રભુના ઘરથી બહી. ૨૬.	
હી હી હી હી કરતાં ઉઠ્યો, પછી કર્યું જી; ^૩	
એ જીએ વળિ વહુજ આણ્યાં, દેખિ હશ્યો હીરી;	તારો. ૧
ચાર દિવસનું આ છે ચટકું, અંત્યે છનું છ; ^૪	
ખોટું તજ ખઈ લે ખોળી, શુંકનું થાય ન ધી;	તારો. ૨
સગાં કુટુંબી કોઈ કામ ન આવે, નહિં આવે દુજ સ્ત્રી;	
પુત્ર ખરા પણ્ય ભોંય પટકશે, સગાઈ કેની શી;	તારો. ૩
મધપૂડે માંખ્યો અધ ભેગી, સ્વાસો ત્યાં લગિ સિં; ^૫	
પગ સંભાળી ^૬ પાન કરી લે, પિવાય મધ તે પી;	તારો. ૪
જ્યો રળી જર ભેળું કીધું, કરી કમાણી શી;	
લાગ્યો તે ભેળું લાઇ જાવું, અંત્યે છનું છ ^૭ તારો.	તારો. ૫
જીજી છીછી જીજી કહેતાં, આ મધપૂડો ^૮ છી;	
મોટા મોટા ગરક થયા તું, શું બાજર ^૯ નું બી;	તારો. ૬
અવતારી ક્યાં એકે આજે, કે ક્યાં એક નખી;	
નિનનંદ સ્વપ્નું નિરખજે, તારી ગણતી શી;	તારો. ૭

૧ આવી પરાક્ષ ભાવની કવિતાઓ આ પુસ્તકમાં હોય જે રચનારે પોતાના જીવને ઉદ્દેશી તેને સમજવા લખેલી સમજવી. ૨ કાંઈ અન્ય વ્યક્તિએ પોતા પર ખેંચી લાઇ મારું લગાડવું નહી. ૩ દિવસ. ૪ મા. ૫ આવામન. ૬ સિંહ. ૭ અલિપ્ત. ૮ ઉપરથાદિ ઇંદ્રિયો અને કર્મો. ૯ નર્ક. ૧૦ બાજરો.

શ્રીતા સજન પ્રતિ ઉક્તિ.

ગરબી.

સજન સાંભળજો સાચી વારતા, હશે અવનીમાં ક્યાંક આરામ રે;
 પુત્ર ગયા એ મુજ પેખતાં, પ્રિય મિત્ર ગયો પરમધામ રે; સજન ૧
 અવર દુખો પણ એહવાં, નહીં અંગથી અળગાં જરાય રે;
 આત્મા શું જાણે અવરનો, જન ગણતાં ગાંડો થઇ જાય રે; સજન. ૧
 પીંડ આ કેદનું પાંજરું, આવ્યા છુટવા ભાવીનાં કર્મ રે;
 ઝાઝું જીવે ઝાઝું દુઃખ છે, બંધો રાખે પ્રભુ સૌનો ભર્મ રે; સજન. ૨
 દુખમાં જનમ્યા દુખમાં જીજ્યા, સુખનાં સ્વપ્નાં આવ્યાં કાઇ વાર રે;
 શ્રાદ્ધ પક્ષના દિન શોળ ને, દિવાળીના દિવસ દીઠા ચ્યાર રે; સજન. ૩
 રાંક અને વળી રાયનો, દીસે ઉપરનો જેવો ડોળ રે;
 એવો અંદરનો ન ધારશો, હોય માંહી તો મોટો પોલ રે; સજન. ૪
 કરતારે કુંચી કરી નથી, જીએ કાળજ ઉઘાડી જે કાય રે;
 જો જીઘાડી જીએ કાળજ, માંહિ બીતર ભેદતાં હોય રે; સજન. ૫
 સંતોષી એજ સદા સુખી, શાંતી મુક્ત તો એજ ગણાય રે;
 રાગ ને દ્રવ્ય જેના ગયા, કશું એને રહ્યું નહિ કાય રે; સજન. ૬
 ફરતે કલાસ માજીએટ ને, હતો દીવાનીનો ન્યાયાધીશ રે;
 તાલુકાનો વહિવટ કરતો, રાખતા નેહ નરેશ રે; સજન. ૭
 રસાલકાળનો પણ જડજ હતો ને, મુખ્ય કર્મ અમલદાર રે;
 ચાલુ સદાવ્રત ત્યાં રહી આપતો, તપ પુન્યનો નહિ પાર રે; સજન. ૮
 સુખ દુખ સર્વે સમ કરી જાણતો, ઉરથી તજ અહંકાર રે;
 છૂટ ફકિર સફ મને કહેતાં, વસ્તિ તણાં નરનાર રે; સજન. ૯
 મૂર્વનું પણ આવી નીકળ્યું પાનું, આવી તુટ્યો આશમાન રે;
 નિમનંદમાં મગ્ન છે તેને, શરણું છે શ્રીભગવાન રે; સજન. ૧૦

આખખા.

તારે કહેવું ઘટે તે કે, અમારે સર્વ ધર્મની જ. ટેક.
 દંભ નથી આડંબર અહિં નથિ, લેવિ ઘટે શિખ લે;
 કામ નથી કાચા ભોળાનું, વિસ્વાસુનું છે; તારે. ૧
 રાગ તબ્યો ને દ્વેષ તબ્યો ત્યાં, બાકિ બતાવી દે;
 કોણ હિંદુ ને મુસલમાન કયાં, કુદરતિ ચિનર શું કે; તારે. ૨
 રામ અમારો કૃષ્ણ; અમારો, સહનનંદ પણ તે,
 જેને જગત પ્રભુ કરિ પૂજે, સર્વ અમારો એ; તારે. ૩
 મસીદ. ખાનું, ચર્ચ કહું શું, કેનું મંદિર કે;
 એ ઘડિ થાય ખુદાનિ ખંદગી, સુખધામો સૌ તે; તારે. ૪
 નથી પુરૂષ કે નથિ તે નારી, શેમાં જોડું ને
 એ માતા ને એ મહાદેવ છે, શિદ દશ શેરા લે; તારે. ૫
 નથી શાસ્ત્ર કે સત્ર નથી કંઈ ભિન્ન અમારું કે;
 બાબતમાંથી પચાસ બાદ કર, પ્રત્યક્ષ દીઠું મેં; તારે. ૬
 આત્મા રૂપ જ્યાં એકજ જાણ્યું, ખટનો કીધો લે;
 ઇસ, બુદ્ધ, અશ્વિત અમારા, મહમદ શું ના કે; તારે. ૭
 અધર્મમાં જિભા ન રહીશું, હિંસા નામ ન લે;
 સત્ય વસ્તુનો સંગ કરીશું, અસત્ય અળગું છે; તારે. ૮
 દાસ નિગ્ગનંદને સહ એકજ, બિનતામાં છે ભે; ૫
 અબોદ બાવે એક હોય ત્યાં, શકે કોણ દષ્ટ છે, તારે. ૯

૧ કહે. ૨ ચિન્હ ૩ અને તેને સહનનંદ સ્વરૂપમાં જોયે
 બીજે ૪ મેહ ૫ ભય ૬ છેલ્લું.

શ્રી રેવાળ તિર્થ.

અહીં સાથે હું ત્યાં ગયો હતો. પતિયાં લોકોની હોસ્પિટલ,
આસપાસ આશ્રમ, મહાદેવ શ્રી ગંગનાથજીની જગ્યા જોવા સાથેક છે.

કુંડગિયા.

શિવાનંદજીકે ભયે, ગિદાધર મહારાજ;
તાકે અજ્ઞાનદંડ, ગંગનાથમેં આજ;
ગંગનાથમેં આજ, તરય કેશવાનંદ;
શિષ્ય તમ્ય સદ્ભાગિ, નામ કમલાશાનંદ;
એક એકમેં અધિક, ભયે અજ્ઞાચારી નીકે;
ગુનપતિ જેસા ગુની, શિષ્ય શિવાનંદજીકે. ૧
અજ્ઞાનદંડકે ભયે, શિષ્ય સમહિ આનંદ;
જેહાં બાહ્યાનંદજી, બેજનાથ તર ખંડિ;
બેજનાથ તર ખંડિ, સંગ પ્રથિનંદક લીન્દા;
નિત્યાનંદ મહારાજ, વાસ શ્રીપુરમેં દીન્દા;
રહત અખંડાનંદ, જગમેં બાસ બસીકે;
રામા રત્નાનંદ, શિષ્ય અજ્ઞાનંદજીકે. ૨

એ સિવાય જગાના કોઠારી પટેલ નાથાભાઈ, આણેદમા
મરફારી ચોતરા આગળ બ્યાસ ટેકરી ઉપર તિર્થ ગોર પડવા વડલ.
જનાથ નરોત્તમ અને બહુ સાસ ને બાપાણ મળ્યા હતા,

દાહુરે.

આતે જતે અનેક વહાં, આપ-કરત બિશ્રામ;
હરિહર સમકા હોત જિત, ગંગનાથકો જામ. ૩

અમારી એક અરજ.

ખાસ દેવાણેમાં વાપરવા લાયક શુદ્ધ સુગંધીદાર અમ.મા
શાસ્ત્રના આધાર અને જુના અનુભવથી તથા દશાંગી ધુપ તેવો
અમો બનાવીએ છીએ ને સમને ખાવે વેચાંને છીએ.

અમરખતી નં. ૧ સામટી મણુ ૧ ના ૩ ૪૦ છુટક મો. ૧ નો ૩૧.

૧૧ નં. ૨ સામટી મણુ ૧ ના ૩૧.૨૦ છુટક મો. ૧ નો ૩. ૦૧.

૧૨ નં. ૩ સામટી મણુ ૧ ના ૩ ૧૬ છુટક મો. ૧ નો ૩. ૦
દશાંગી ધુપ શેર ૧ ના ૩. ૩

શિવાય દેશી દવાઓ દરદની ચિકિત્સા કરી આપીએ ને
એક વખત અનુભવ લેવાથી ખાતરી થશે.

મુ. વદવાણુ સહેર (નાલોક) ગોરજી ગુણચંદ્રજી લાલચ
દજી દેશી વૈદ. ઠે. લાખુપોળ (બનાવી વચનાર) ગોરજી મે. દા.
ચંદ્રજી ગુણચંદ્રજી સહી દા. પોતે.

કૃપિકાર આખ્યાન.

મહુમ પ્રો. રા. રા. કાશીરામ મેવકલાલનું પમદ કરેલ જેમાં
કળુખીયોની ઉત્પત્તિ, ખીજી જાનો તેમાં કેવી રીતે બર્ગી, કળુખી જાતના
તથા કૃપિનો મહિમા, એ જાત જન્મથીજ કેવાકવાં દુઃખો સહન
કરી રાજ પ્રજાને અન્ન વગેરે ઉપજાવી ઉપકારી આપે ! કળુખીને
કેર દીકરો આવે ત્યારે દેવલોકમાં પણ કેવો ઉત્સવ થઇ રહેશે !
આપણે તેમના તરફ કેવી માનની લાગણીથી જનવું જાણ્યું તથા
તેમને સહાય થવું જોઇએ વગેરે વગેરે બાબતો તેમાં સમવેવી. ૭.
છે કોઇ માઇનો ! પુત સહાય કરનારો. પ્રાસદ કરતાં રૂ. ૧૦૦ કે ૧૫૦
ખર્ચ થશે ને તે તેમની શાંતિ જાતિનો ઉદ્ધાર કરવા બરામર છે
નહીં તો અમારી ૬૮ વર્ષની ઉંમર થઇ છે ને પછી તે પુસ્તક
દાથ લાગશે નહીં—આગળ જેમ બાવી. મુ. વદવાણુ સહેર
લાખુ પોળ.

મોહનલાલ દલપતરામ ડા. કવિ.

